

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

2016. gada pavasaris / 1

ALMA MATER

www.lu.lv

**Apmaiņas studijas
visā pasaulē**

**Tilts starp
skolu un
Latvijas
Universitāti**

**Eiropas cilvēks
Latvijas Universitātē
Juris Cālītis**

**Sports studentiem
– harmoniskai
sevis pilnveidošanai**

Articles supplied with annotations in English

Jānis Ikstens

Ar straumēm uz jūru

Februāra sākumā diskusijā par sadarbību starp LU Studentu padomi un Universitātes administrāciju kāda studente notrieca mani gar zemi ar šķietami vienkāršu jautājumu: “Ko mēs varam darīt Universitātes labā?” Prokrastinācijas caur-austā datorpavēlnieku paaudze ir gatava kādam kalpot. Ko tādu nebiju pieredzējis gadiem. Kā kopnoskaņā gluži nederīgas atmetis zobgalīgākas atbildes, paliku pie ieteikuma paš-pilnveidoties – tas arvien var noderēt visbrīnumainākajos mirkļos.

Domājot par ceļavārdiem šim *Alma Mater* numuram, jaunu gadu un jaunu semestri uzsākot, īsais, taču košais piedzīvo-jums atausa man atmiņā un savijās ar ASV prezidenta Džona Kenedija līdzīgo aicinājumu attiecībā uz savu valsti. Tas arī sa-saucas ar daudzu kolēģu sirsnīgo vēlmi pielikt savus spēkus un veicināt pārmaiņas Universitātē. Ir patīkami un svarīgi just atbalstu un iedvesmu. Ir nenovērtējami strādāt pulsējošā un pozitīvā gaisotnē.

Kopā mēs varam iespēt vairāk nekā katrs atsevišķi. Šis man šķiet ļoti svarīgs vadmotivs tuvākajam pusgadam. Pavisam drīz sāksies plašākas diskusijas par jaunajiem budžeta vei-došanas principiem. Tajos būtiska vieta atvēlēta sadarbībai starp dažādām programmām, projektiem un struktūrvie-nībām kā studiju, tā pētniecības procesu nodrošināšanai. Sadarbība būs viens no faktoriem topošajā darba samaksas kārtībā, kas ir apstiprināma līdz maija beigām. Īpaši svarīga man šķiet sadarbība pāri dažādu zinātnes nozaru un pat jomu robežām gan pēcdoktorantūras grantu, gan praktiskas ievir-zes pētījumu konkursos.

Universitātes spēks ir tās daudzveidībā, un jaunie izaicināju-mi augstskolu finansēšanas ziņā liek mums ne tikai apzināties savas stiprās puses, bet arī likt tās lietā. Sadarbība ar pasauli ārpus LU sienām lielā mērā ietekmēs mūsu snieguma vērtē-jumu Izglītības un zinātnes ministrijas acīs, un tas savukārt būtiski iespaidos Universitātes finansējumu. Mūsu pētnieku sadarbība un varējuma sinerģija padarīs mūsu piedāvājumu pievilcīgu industrijas, publiskās pārvaldes un ārvalstu kolēģu acīs. Tieši to mēs varam darīt Universitātes labā.

Jānis Ikstens,
LU prorektors sociālo un tiesību zinātņu jomā

Andra Čudare

Juris Cālītis:

cilvēcības butaforiju atmasketājs

3

Dina Bartule

Apmaiņas studiju amplitūda:

Zviedrija, Itālija, Krievija un ASV

6

Anete Bertholde

Šekspīrs nav ātrās ēšanas piedāvājums

8

Dinija Jemeljanova

Kā Visuma noslēpumus atklāj

Lāzeru centrā

12

Lingita Lina Bopulu

**LU Dabaszinātņu un matemātikas
izglītības centrs – tilts starp skolu un
Latvijas Universitāti**

15

Dinija Jemeljanova

Dāvana mīlestībai pret literatūru

19

Dinija Jemeljanova

**Labāk lai neguļ astoņi cilvēki nekā
trīspadsmit tūkstoši**

22

Ilvis Ābeļkalns

Sporta vieta studenta dzīvē

25

**Aktuāli notikumi Latvijas Universitātē
no decembra līdz februārim**

28

Studiju programmas Latvijas Universitātē

30

Latvijas Universitātes izdevums. Iznāk kopš 25.09.1922.

ISSN 1691-8185. Reģistrācijas apliecība Nr. 535

© Latvijas Universitāte, 2016

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz izdevumu obligāta

Izdevumu sagatavojis: LU Mediju un mārketinga centrs,
LU Akadēmiskais apgāds
Raiņa bulvāris 19–127, Rīga, LV-1586
Tālrunis: 67034329, e-pasts: info@lu.lv
www.lu.lv/almamater

Atbildīgās par izdevumu: Gundega Preisa, Ilona Vilcāne

Rakstu autori: Ilvis Ābeļkalns, Dina Bartule, Anete Bertholde,
Lingita Lina Bopulu, Andra Čudare, Dinija Jemeljanova

Tulkojums angļu valodā: Andra Damberga

Fotogrāfs: Toms Grīnbergs, LU Mediju un mārketinga centrs

Maketētāja: Ieva Tiltiņa

Korektore: Gita Bērziņa

Vāka foto: Jauno dabaszinātņu skolu svētkos. Foto: Evija Meļņova

PIETURZĪMES

2014. gadā piešķirta LU Gada balva zinātnē par zinātniskās skolas izveidošanu

Izveidojis bērnu un ģimeņu aprūpes centru "Zvannieku mājas"

2005. gadā sniedzis patvērumu bēgļiem no Somālijas

Bībeles tulkošanas komisijas darba koordinators

Pētniecības jomas – sistemātiskā teoloģija, Bībeles interpretācija, teoloģijas problēmjaudājumi

Juris Cālītis:

cilvēcības butaforiju atmaskotājs

Andra ČUDARE

Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātes docentu JURI CĀLĪTI viņa studenti uztver kā zinošu un stingru pasniedzēju, gaišu cilvēku un tēti bērniem Zvannieku mājās. Juris Cālītis nebaidās dalīties ar savu sirds siltumu, tādēļ atzīts par Gada Eiropas cilvēku Latvijā 2015. gadā.

Kāda ir šīs balvas nozīme?

Es nedomāju par sevi kā gada cilvēku Latvijā, Eiropā vai pasaulē, tā domāt būtu smieklīgs pārspilējums. Kad uzzināju, ka esmu ieguvis šo balvu, sapratu, ka runa patiesībā nav par mani, bet gan par cilvēkiem, kuri balsoja. Esmu tikai kā spogulis, kurā viņi mēģina saskatīt sevi, meklējot kaut ko sev svarīgu. Balva nav man, bet daudziem tūkstošiem latviešu, kuri pēc kaut kā ilgojas. Pēc kā viņi ilgojas? Ko viņi vēlas saskatīt šajā spogulī? Es jau nezinu atbildi!

Teoloģijas mēneša atklāšanā 2014. gada 4. februārī

Domāju, ka mēs visi gribam kaut ko neviltotu, īstu. Tas saistās ar manu pārliecību – vienmēr teikt to, ko domāju. Atceros pirmās reizes, kad biju atbraucis uz Latviju un skatījies apsveikumu raidījumu televīzijā. Es nesaku, ka tie savērtie vārdi bija pārspilējumi, bet šie apsveikumi bija tukši. Otrā pusē taču sēž jubilārs un to klausās, aiz visa ir īsts cilvēks, bet ar viņu sarunājas butaforijās. Un mēs joprojām dzīvojam butaforiju pasaulē. Tas mani traumē, tāpēc nerunāju par to, ko nezinu un nesaprotu, bet, ja runāju, tad to, ko tiešām domāju.

Dzīve ir īsa! Katram ir ļoti savdabīgs pārdzīvojums un redzējums par pasauli, tādēļ šī liberālā un demokrātiskā vide, kuru ar lielām grūtībām esam izveidojuši, ir vieta, kur drīkst runāt. Skumji noskatos, kā baiļu dēļ sākam sevi ierobežot un esam gatavi daudz ko upurēt drošības labā. ASV veidotājs Bendžamins Franklins ir teicis: "Cilvēks, kurš ir gatavs upurēt brīvību drošības dēļ, nav pelnījis ne brīvību, ne drošību." Es tam piekrītu, mums jābūt brīviem, tikai tad esam izdzīvojuši laiku, kas mums uz Zemes atvēlēts.

Būt brīvam un īstam nozīmē arī atzīt vājās puses.

Protams! Un mazvērtība ir tik masīva, ka jāslēpjas. Saprotu, ka padomju laiki ir mūs iebiedējuši, bet man ir darīšana ar bērniem, kuriem ir iemesls visu dzīvi būt nedrošībā. Šo nedrošību var maskēt, apstrādāt, bet ne izdzēst. Citiem cilvēkiem tā nav nedrošība, bet gan paš aizsargāšanās. Ja tev nav ne brīvības, ne atklātības, ne drosmes, kas tad paliek?

Kas jums rada nedrošības sajūtu?

Manī ir milzīga nedrošība! Es ļoti labi saprotu Zvannieku bērnus, jo pats piedzīvoju bēgļu gadus, esmu tāds pats kā viņi.

Tāpat kā Vecās Derības pravieši, es degu par taisnību. Ar to es nedomāju dažādus cilvēka netikumus, tie ir nieki. Netaisnība ir meklēt savu labumu uz citu rēķina. Un Latvijā diemžēl cilvēki nekalpo cits citam, bet meklē labumu tikai sev. Es redzu mazos veikalos un uzņēmumos godīgus cilvēkus, kuri lepojas ar savu darbu, dara savu sirds darbu. Diemžēl šos labos cilvēkus birokrātija sabradās.

Kāpēc neejat politikā?

Latvijas politiskā sistēma nepalīdz ideālistiem un godīgiem cilvēkiem. Viens no maniem dzīves lozungiem, ko mācos no sava skolotāja Paula Tilliņa, ir "Visas institūcijas pēc būtības ir dēmoniskas". Tas nozīmē – neadekvātas, kaitnieciskas un ļoti bieži iznīcinošas. Es pasvītēju vārdu "visas", jo te ieskaitu arī Baznīcu, kas kā institūcija atšķiras no tā, ko Jēzus mums dāvinājis. Tillihs tāpat kā es saprot, ka institūcijas ir neizbēgamas, ka tur nav labuma un tās mūs samaitās. Tas sākas ar mazām lietām, piemēram, veikalā kasierē piecas minūtes pirms veikala slēgšanas, protams, pārgurusi, ieraugot manu pilno pirkumu grozu Zvanniēku bērniem, uzburkšķ: "Ir nu atradis reizi, kad barot visus kaimiņus!" Viņa neteica – "Cik labi, ka cilvēki nāk, ka man ir darbs", viņa runāja kā institūcijas cilvēks. Skolās, universitātēs, politikā un slimnīcās ir daudz labu cilvēku, kuri jau runā kā institūcijas mutes.

Cilvēkos trūkst cilvēcības.

Jā, to veicina arī Baznīca, bet ne tikai Latvijā. Baznīca ir zaudējusi savu ceļu, tā ir tukša čaula, kas kalpo kultūrvēsturiskajai telpai, visam piebalsojot. Iznākums – Baznīca nodarbojas tikai ar moralizēšanu. Mana attieksme ir liberālais radikālisms – redzot sabiedriskās un institucionālās negācijas, kristīgās kopienas uzdevums ir iestāties pret to.

Ar kādiem upuriem?

Jāiestājas pret nabadzību, nevienlīdzību, negodīgumu darbvietās. Baznīcai par šīm lietām jārunā! Mūsu sociālā vide ir

katastrofa, tūkstošiem ģimeņu ir nelaimīgas, sociālais darbs neeksistē. Mums ir papīru bīdīšana un bēgšana no problēmām.

Varbūt ērtāk būt mūžīgā cietēja lomā.

Nepātagosim citus! Pricāsimies par dzīvi, atbalstīsim citus! Cilvēki ir atjautīgi, es to redzu pat sociālajos tīklos – viņi visam redz cauri! Kāpēc šie spējīgie, pozitīvie cilvēki nav spējīgi kopā kaut ko mainīt?

Jo kādam jābūt pirmajam.

Jā, pārmaiņas prasa ciešanas un arī zaudējumus. Ja vēlamies pasargāt sevi no grūtībām un zaudējumiem, nekas nemainīsies. Mani šokēja paneldiskusija televīzijā par Ministru prezidenta meklējumiem, kurā vairāki inteliģenti cilvēki kā aristotelisku patiesību pauda šādu domu – "šogad jārisina ļoti grūti jautājumi par bēgļiem, medicīnu, izglītību – neviens jau negrib gluži galvu likt cilpā, neviens jau nevēlas šādu likteni". Atteikties no amata, jo tev ir bail būt nesekmīgam? Kādēļ nesam gatavi kaut ko maksāt par iespēju kalpot citiem?

Tāda ir cilvēka daba – gribēt citiem patikt. Kādi ir skaistie brīži, kas jūs iepriecina?

Man imponē cilvēku dāsnums, ka esam gatavi ziedot citiem, piemēram, manas meitas vīram (*Jānim Vaišļam* – A. Č.). Dažu dienu laikā tika saziedota fantastiska summa, pateicoties draugu centībai. Tas ir skaisti!

Redzu to atkal un atkal – cilvēki atsauca citu vajadzībām! Mani uzrunā īstums. Tas nav kā gluda, ērta, pulēta grīda, tā nav īstā dzīve. Zvanniēkos man jāsadzīvo ar bērniem, kuriem ir dažādas vajadzības, tur nevaru būt mākslīgs, lišķīgs – bērni tam izlaužas cauri, viņi uzreiz ķeras pie lietas.

Šādi brīži ir tas īstums, cilvēciskums, patiesā dzīvošana. Es dzīvoju ļoti skaistā vietā, esam tik laimīgi cilvēki šeit, Latvijā! Ja vien mēs mācētu šo laimi viens otram rādīt. Man dota īpaša Dieva dāvana – iespēja mācīt, jo nekas nav tik intriģējošs

Diskusijā "Tautiskais vs kristīgais". No kreisās: Teoloģijas fakultātes asoc. prof. Ralfs Kokins, Latvijas Valsts eksprezidente Vaira Vīķe-Freiberga un Juris Cālītis 2013. gada 19. februārī

un ierosinošs. Varbūt studenti ir nedaudz iebiedēti, jo nejutās tik droši par garīgām lietām, negrib uzdot jautājumus. Griebtu, lai studenti reliģijas jomā būtu agresīvāki, izteiktu savu īsto skepsi un neizpratni, nepatiku, lai aizmirst par pieklājību. Varu strādāt pie tā, kas man ļoti patīk. Ja studentu nebūtu, es tāpat priekš sevis meklētu atbildes, bet tam nebūtu tāda pipara, ko piedod apziņa, ka tas jāizskaidro citiem.

Kādēļ cilvēki izvēlas studēt teoloģiju?

Daļa meklē savā dzīvē izgaismojumu, jēgu un iedomājas, ka šeit to varētu dabūt, viņi meklē kaut kādu padziļinātu patiesības devu. Nāk arī tie, kam ir pieredze ar savām konfesijām un vēlme pielāpīt zināšanas. Nelaime ir tā, ka iespēja pielāpīt netiek īsti dota, jo ir tikai iespēja pārformēt priekšstatus.

Vai LU Teoloģijas fakultāte var konkurēt ar Merilendas un Hārvarda Universitāti, kur jūs pats studējāt?

Jā! Hārvardā bija pasaules redzamākie teologi, bet neteikšu, ka tāpēc viņi bija arī labākie skolotāji. Atceros, ka viens no galvenajiem Nāves jūras tīstokļu pētniekiem, kurš lasīja vairākas lekcijas, manī radīja vienīgi neizpratni. Students jūt, vai pasniedzējam interesē studenti. Mums bija divi sistemātikas pasniedzēji, viens ļoti slavens, otrs mazpazīstams. Un tieši šis otrais man atvēra visas teoloģijas durvis! Jociņi, ka daudzi pētnieki savas akadēmiskās lietas nespēj nodot studentiem. Bez pedagoģiska pieskāriena pasaules līmeņa akademiķis studenta attīstībai neko nenožīmē. Panākumu atslēga ir milzīga ieinteresētība studentos, un, ja tās nav, tad kāda jēga?

Kādus teoloģijas studentus jūs vēlētos redzēt?

Esmu pateicīgs par maziem brīnumiem. Mēs esam jaunā kultūrvēsturiskā paradigmā ar elektronisko vidi, tā nav tikai instruments, tā pārstrādā mūsu uztveri, koncentrēšanos, intereses, mūsu smadzenes. Viens no rezultātiem – topošajai studentu paaudzei ir grūti lasīt grāmatas, pēc vienas lappuses gribas klikšķināt tālāk, grāmata prasa koncentrēšanos un disciplīnu, bet ierīcēs var sekot nākamajai intriģējošajai lietai, nevienu līdž galam neapskatot. Smadzenes jau gaida nākamo klikšķi.

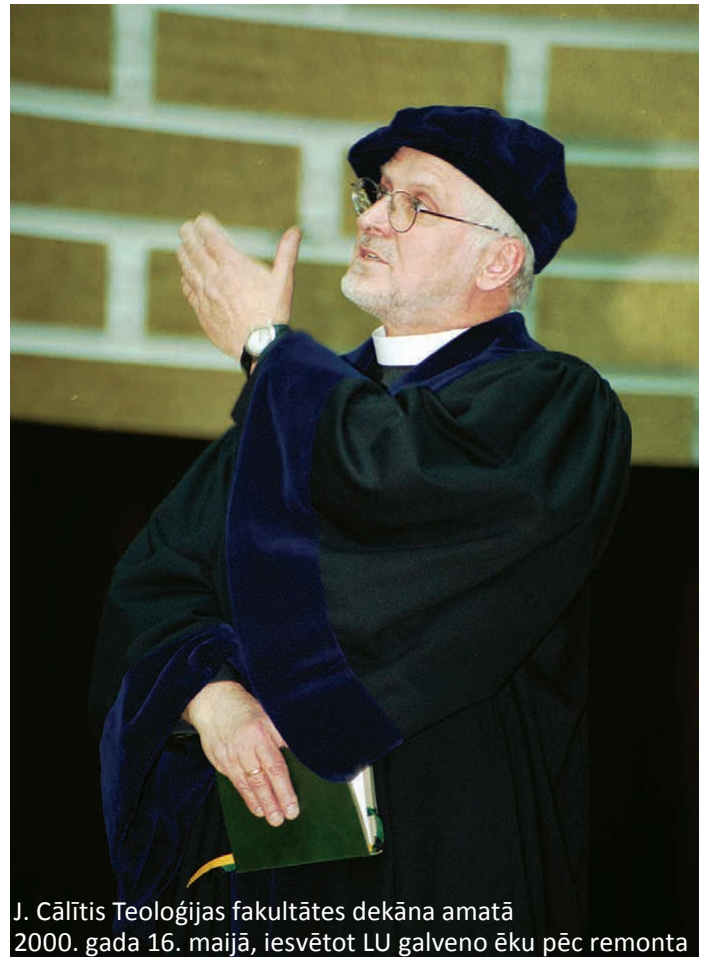
Kā pasniedzēji neesam atraduši, kādai jābūt pedagoģijai turpmākajos gados, ņemot vērā tehnoloģiju vilni. Būtu bijis muļķīgi, ja 15. gadsimtā, kad Gūtenbergs sāka drukāt grāmatas, kāds būtu teicis – nē, nē, met šo pie malas, mutvārdu kultūra ir istā lieta. Tagad ir tas pats – jāapzinās, ka internets pārņem pasauli. Kopīgi varam atrast veidu, kā moderna izglītība var sākties nevis ar mācīšanu, bet ar problēmu atpazīšanu un risināšanu.

Mēdz teikt, ka labs pasniedzējs studentu piepilda nevis kā trauku, bet aizdedzina kā lāpu.

Vienīgi gribu zināt – kas ir tā degviela, kas degs, un kur ir tā dakts, kuru varu aizdegt. Pirms 60 gadiem, kad mācījos Anglijas vidusskolā, mums bija briesmīgs vēstures skolotājs, kurš ļoti garlaicīgi lasīja priekšā. Bet katru gadu no universitātes nāca praktikanti, un ļoti labi atceros kādu jaunu skolotāju. Zini, studenti ir kā vilki, viņi redz, kura kaza klibo, un tad kopā to apēd. Šis skolotājs bija klišejs nūģis – lielas brilles, muļķīgi mati, neatlētisks augums. Viņu ieraugot, nodomāju – kā šādu upuri var sūtīt pie bērniem, dzīvjiem zvēriem, skolotāju ēdājiem! Bet viņa atmaskojošās vienkāršības un draudzības dēļ viņš kļuva par vienu no mūsu mīļākajiem skolotājiem.

Kādas ir teologu problēmas?

Citiem jāmeklē mākslīgas problēmas, bet mēs esam laimīgā situācijā, mums visa dzīve ir problēma! Mums risināmo problēmu netrūkst.

J. Cālītis Teoloģijas fakultātes dekāna amatā 2000. gada 16. maijā, iesvētot LU galveno ēku pēc remonta

Kādi ir spilgtākie notikumi, kas veidojuši jūsu personību?

Pilnīgi visas mazākās lietas, visi mūsu darbiņi veido vienu audumu, viss ir savienots. Šis savienojošais spēks ir draudzība un mīlestība, tās mūs tur.

Cilvēki ir aizņemti ar niekiem, aizbīdot malā visu skaisto un īsto. Mana sieva Sandra ir palīdzējusi man pārtapt. Man ir bijuši daudzi skolotāji, ir plašs paziņu loks, bet es nezinu otru tik ģeniālu pedagogu kā Sandra. Pedagoģija ir viņas asinsrite, viņa to izmanto kā lāzeru – viņa ignorē cilvēka ārējo tēlu, jo tā ir butaforija. Viņa it kā ieiet otra cilvēka iekšpusē un spēj izvilkēt no otra labāko. Esmu daudz ko par sevi no viņas iemācījies, esmu apzinājies, cik neadekvāts patiesībā esmu. Arī Zvannieki ir iespējami tikai viņas dēļ. Es turpinu no viņas mācīties, un tas mani dara laimīgu.

Tad man ir skaidrs, kam jūs pats būtu piešķīris šo Gada Eiropas cilvēka balvu.

Paldies, tas ir ļoti skaisti un pareizi teikts.

Juris Cālītis: *Unmasking Illusions of Humanity*

A conversation with University of Latvia Faculty of Theology docent, founder of Zvannieki House and Charity Juris Cālītis, who has won the 'European Person of the Year in Latvia 2015' award. He acknowledges that the award actually does not reflect himself, but rather the people who voted, because he is just a mirror in which they are trying to see themselves in search of something important to themselves. J. Cālītis admits that he would like to see that the students in the field of religion are more aggressive, expressing their true scepticism, confusion and reluctance, forgetting about courtesy. The person who has helped J. Cālītis to transform himself, and to whom he himself would present the 'European Person of the Year' award, is his wife Sandra.

Apmaiņas studiju amplitūda: Zviedrija, Itālija, Krievija un ASV

Dina Bartule 2013. gadā absolvēja Ekonomikas un vadības fakultātes Vadības zinību bakalaura studiju programmu. Viņa studiju laikā ir devusies četrās studiju un prakses apmaiņas programmās. Turklāt Dina apmaiņas programmas izvēlējusies ļoti pārdomāti un rūpīgi pēc kritērijiem, kurus sev iepriekš nodefinējusi. Iepazīstoties ar viņas pieredzi, jāatzīst, ka apmaiņas studijās nekas nav neiespējams!

Dina BARTULE

Viens no maniem kritērijiem, izvēloties universitāti studijām pēc skolas beigšanas, bija studiju apmaiņas programmu plašais piedāvājums. Latvijas Universitāte gan pirms četriem gadiem, gan tagad, manuprāt, piedāvā visplašāko apmaiņas programmu izvēli – pēc studiju veidiem, studiju jomām, valstīm, mērķiem utt.

Es studēju vadībzinības, un šī joma ir viegli savienojama ar apmaiņas programmu piedāvājumu, jo liela daļa universitāšu piedāvā kaut ko līdzīgu, tādēļ nebūs problēmu vēlāk pārskaitīt apgūto kursu kredītpunktus. Taču mana pieredze liecina, ka iespēja doties apmaiņas studijās ir jebkuras fakultātes studentam, tikai mazāk izplatītu jomu studentiem būs nepieciešams nedaudz vairāk laika atbilstošas universitātes meklēšanai.

Kad sāku meklēt apmaiņas programmu Eiropā, mani mērķi bija uzlabot angļu valodu un apgūt interesējošos studiju kursus no citas perspektīvas (piemēram, vairāk prakses). Papildu izvēles kritēriji bija tādi, ka gribēju, lai esmu vienīgā no Latvijas, kas dodas uz konkrēto universitāti, jo gribējās piedzīvot, kā tas ir, ka neviens ar mani nerunā dzimtajā valodā, pašai jāatbild par sevi un jārisina visas situācijas un problēmas. Vēlējos arī, lai studiju līmenis būtu augsts un visi labi runātu angļu valodā gan universitātē, gan valstī kopumā, lai ar piešķirto stipendiju pietiktu (lai nebūtu, piemēram, obligāti jābrauc uz galvaspilsētu; lai būtu iespēja aizbraukt uz šo valsti, neizmērojot pārāk daudz naudas; lai nebūtu katru dienu jāizmanto sabiedriskais transports) un lai valsts un universitāte būtu tāda, uz kuriem jau ir braucis kāds no Latvijas, lai tā piedāvātu apmaiņas programmas jau ilgu laiku un atsauksmes kopumā būtu pozitīvas.

Zviedrija

Izpētot informāciju, izvēlējos braukt *Erasmus* apmaiņā uz Zviedriju – Linneja Universitāti Kalmarā. Tā ir neliela pilsēta pie Baltijas jūras, kurā viss sasniedzams ar divriteni vai ejot kājām un kura ir labi savienota arī ar lielākajām pilsētām, piemēram, Stokholmu un Kopenhāģenu (gan vilciens, gan lētākais variants – autobuss). Universitāte atrodas divās pilsētās, ir ļoti progresīva gan mācību pieeju, gan tehnoloģiju ziņā, tajā

Dina pie ASV apmaiņas universitātes veiksmes pakava, kuram pieskarties nāca visi universitātes sporta komandu pārstāvji pirms sacensībām, pēdējo semestru studenti pirms pēdējiem eksāmeniem. Foto no privātā arhīva

ir daudz starptautisku studentu, tāpēc vairāki kursi tiek pasniegti angļu valodā, un tos apmeklē gan vietējie, gan ārzemju studenti. Tur visi pasniedzēji ir profesionāļi savā jomā, liels uzsvars tiek likts uz apgūstamā materiāla praktisko pielietojumu, piemēram, reklāmas kursā mums, sadaloties grupās, bija jāizstrādā reklāmas kampaņas varianti īstam pasūtītājam – Zviedrijas dizaina uzņēmumam, kas vēlējās ieiet Norvēģijas tirgū. Pēc visu reklāmas kampaņas variantu prezentācijas pasūtītājs izvēlējās vienu, un tā grupa saņēma visaugstāko vērtējumu.

Kopumā dalība *Erasmus* apmaiņas programmā Zviedrijā bija ļoti labs starts – valsts nav pārāk tālu no Latvijas, kultūra mums ir nedaudz saprotama, arī angļu valodā runāja gandrīz visi. Nelielā pilsētā ir vieglāk orientēties un iedzīvoties, universitātes aktīvā dalība starptautiskajās programmās nodrošināja pieredzējušus pasniedzējus un plašu kursu izvēli angļu valodā. Tā kā bija daudz apmaiņas studentu, neviens nebija pamests vientulībā – katram bija iespēja atrast draugus un iesaistīties organizētajos pasākumos – doties ekskursijās, sportot, piedalīties izklaides pasākumos u. c. Katrs varēja lūgt padomu un saņemt palīdzību, kad bija nepieciešams, jo ikvienam *Erasmus* studentam bija viens vietējais students, kas viņam pašā apmaiņas sākumā palīdzēja visos jautājumos; vēlāk jebkurā brīdī varēja vērsties pie noteiktiem universitātes pārstāvjiem. Vēl viena Zviedrijas īpatnība bija tāda, ka vienam studentam tika izīrēta vesela istaba – ne tā, kā citās valstīs, kad vienā istabā dzīvo divi vai vairāki *Erasmus* studenti, jo tā ir lētāk.

Itālija

Atgriezies mājās no *Erasmus* studijām, vairs negribēju vienkārši apmeklēt Universitāti, kā tika darīts pirms tam. Tagad gribējās starptautisko vidi, iegūt daudzpusīgāku pieredzi, mācīties dažādas lietas. Pieteikties apmaiņas studijām uz ASV varēja tikai pēc gada, jo pirms tam bija jānokārto angļu valodas eksāmens. Tāpēc nolēmu izmēģināt vēl vienu *Erasmus* veidu – prakses apmaiņu. Kopumā viena studiju līmeņa laikā *Erasmus* var izmantot divas reizes – vienreiz studijām un vienreiz praksei. Labu un studijām atbilstošu *Erasmus* praksi ir diezgan grūti atrast – tas aizņem daudz laika, tomēr ir iespējams, un ar katru gadu parādās aizvien vairāk uzņēmumu,

Kopā ar apmaiņas studentiem Zviedrijas vasaras saulgriežu svinībās Kalmarā. Dina – pirmā no labās. Foto no privātā arhīva

Ekskursijā pa universitātes teritoriju (ASV) kopā ar pārējiem apmaiņas studentiem. Dina – pirmajā rindā trešā no labās. Foto no privātā arhīva

Apmaiņas studentu Lielienu pikniks pie jūras Kalmarā. Dina – pirmajā rindā otrā no kreisās. Foto no privātā arhīva

kas gribētu piedāvāt jauniešiem šādas prakses vietas. Manā laikā tas bija grūtāk, un es vēlējos kaut ko atšķirīgu no Zviedrijas, kur varētu izmantot to, ko esmu studējusi (galvenokārt vadības zinības, mārketinga un komunikācijas).

Prakses vietu izdevās atrast internetā (meklēju divus mēnešus), un aizbraucu uz Boloņu Itālijā. Pusgadu strādāju valodas skolā par direktora palīdzi mārketinga, vadības un komunikāciju jautājumos. Erasmus prakse paredz, ka uzņēmums studentam, visticamāk, neko nemaksās par darbu, tāpēc tiek piešķirta stipendija. Tomēr uzņēmumi mēģina kaut kādā veidā atbalstīt praktikantu, piemēram, man katru dienu mācīja itāļu valodu par brīvu. Tolaik mans mērķis nebija iemācīties itāļu valodu, tomēr bez tās dzīvot Itālijā nav iespējams, tāpēc valodas kursi ļoti palīdzēja saprast Itālijas kultūru, pašus itāļus, atrast draugus, paceļot. Un, kā saka – nekad nesaki nekad – tagad es strādāju Itālijā, un darbu man palīdzēja atrast manas labās itāļu valodas zināšanas un prasmes, kuras es ieguvu tieši šīs prakses laikā!

Vēl gribētos pieminēt, ka, atšķirībā no studiju apmaiņām, prakses apmaiņās par studentu neviens neatbild – viss ir jādara un jāmeklē pašam. Man Itālija bija ļoti laba izdzīvošanas skola, jo šajā valstī iedzīvotāji nerunā angļu valodā labā līmenī, te ir pilnīgi cita kultūra un dzīves organizācija. Tomēr ticiet man – viss ir iespējams! Un pēc šādas pieredzes jūs ne tikai izdzīvosiet jebkurā vietā, bet pat dzīvosiet tur diezgan labi!

ASV un Krievija

Pēc Erasmus studijām un Erasmus prakses piedalījos vēl divās apmaiņās – ISEP (*International Student Exchange Program*) ASV un Erasmus Mundus Krievijā. Abās vietās izvēlējos jau diezgan lielas universitātes – Vidustenesijas štata universitāti (*Middle Tennessee State University*) un Krievijas Valsts humanitāro universitāti (*Российский государственный гуманитарный университет*). Apmaiņas programma uz Krieviju ir līdzīga Erasmus programmai ar atšķirību, ka var izvēlēties tikai Krievijas universitātes. Stipendijas pietika, lai arī dzīvoju un studēju pašā Maskavas centrā. Studijas bija diezgan interesantas, universitātes bibliotēkā bija ļoti daudz interesantu materiālu, tajā laikā izstrādāju bakalaura darbu. Krievijas universitātes studenta apliecība deva iespēju apmeklēt daudzus muzejus bez maksas un saņemt atlaides teātra apmeklējumiem un citiem kultūras pasākumiem. Jāuzsver, ka studenta statuss jebkurā valstī dod kaut kādas priekšrocības, tāpēc vienmēr pirms maksāšanas ir jāpainešējas, vai studentiem nav atlaides. Vislabākais informācijas avots ir vietējie studenti, kā arī apmaiņas studenti, kas jau kādu laiku uzturas valstī.

ISEP programma no Erasmus atšķiras ar to, ka ir lielāks konkurss un studentam ir jāatbilst vairākiem kritērijiem. Ir jābūt brīviem naudas līdzekļiem, jo programma sedz studiju un uzturēšanās izmaksas, tomēr, lai tiktu turp un atpakaļ, par vīzu un apdrošināšanu ir jāmaksā pašam, turklāt nekad pirms tam nevar zināt, vai vīzu iedos vai ne. Šajā programmā universitāte izvēlas studentu: students atzīmē vairākas universitātes, un tad tām tiek nosūtīti visi dokumenti – atzīmes, citi panākumi, motivācija, rekomendācijas, angļu valodas eksāmena rezultāti utt., un tad kāda no universitātēm akceptē šo studentu. Šī apmaiņa bija patiešām ļoti atšķirīga – cits kontinents, cita universitātes dzīve, cita mācību pieeja... Tā ir kļuvusi par ļoti noderīgu pieredzi, it īpaši valodas un studiju kursu ziņā. Ļoti patika dzīve universitātes pilsētiņā – katru dienu kaut kas notiek, ir ļoti daudz visādu ārpusstudiju aktivitāšu, un ar studenta apliecību var visur piedalīties par brīvu: apmeklēt universitātes teātra izrādes, dažādu sporta veidu sacensības, piedalīties pulciņos (dejas, fotografēšana, peldēšana u. c.), izmantot sporta centru, atpūtas centru, piedalīties konferencēs, uzlabot valodas zināšanas.

Beidzot stāstījumu, gribētu ieteikt jebkuram topošajam studentam kaut vienu reizi studiju laikā piedalīties apmaiņas programmā. Ticiet man, jūs to nenozēlosiet! Jo iegūsi ne tikai papildu zināšanas (citi studiju kursi, cita mācību pieeja utt.) un prasmes, kas noderēs tālākajā dzīvē (labi pabeigt universitāti, atrast labi algotu darbu utt.), bet arī uzzināsi ļoti daudz par sevi un iemācīsies būt elastīgi, nebaidīties no problēmām. Jūs iegūsi daudzus draugus, iepazīsi citas kultūras, paceļosiet pa citām valstīm un kopumā kļūsi daudz bagātāki, nekā bijāt iepriekš. Tāpēc silti iesaku visiem – jau no pirmā kursa sākt meklēt savām vēlmēm atbilstošu apmaiņas programmu un galamērķi, lai šī brīnišķīgā iespēja nepaietu jums garām!

Exchange study range: Sweden, Italy, Russia and the US

In 2013, Dina Bartule graduated Faculty of Economics and Management, Management Sciences bachelor's programme. During her studies, she has been enrolled in four study and practice exchange programmes. Moreover, Dina chose her exchange programmes very thoughtfully and carefully, following the criteria established by herself beforehand. Her experience attests that nothing is impossible with regard to exchange studies! Dina suggests to recommend every student to participate in an exchange programme at least once during the time of studies, since besides the additional knowledge and skills that will be useful in life, it also is an exceptional opportunity to learn a lot about oneself, master the capacity to be flexible, not to be afraid of challenges. It is a way to gain a lot of friends, to get to know other cultures and travel in different countries.

Guna Zeltiņa Latvijas
Zinātņu akadēmijā
2016. gada 19. janvārī.
Foto no privātā arhīva

Šekspīrs nav ātrās ēšanas piedāvājums

Anete BERTHOLDE

Strādājot Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtā, GUNA ZELTIŅA vairāk nekā 20 gadu garumā paralēli citiem darbiem un projektiem pētījusi gan angļu dzejnieka un dramaturga Viljama Šekspīra daiļradi, gan viņa darbu interpretācijas, sākot no 16. gadsimta angļu teātra pieredzes līdz Baltijas mūsdienu režisoru uzvedumiem. Šis pētījums izdots vairāk nekā 600 lappušu biezā grāmatā “Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu”. Tas ir līdz šim apjomīgākais pētījums par Viljama Šekspīru latviešu valodā.

Šekspīrs un teātris ir jūsu kaislība. Kā izvēlējāties teātra zinātnieces profesiju?

Mums Filoloģijas fakultātē bija brīnišķīgs pasniedzējs Gunārs Bībers. Viņš nodibināja studentu zinātnisko biedrību – Teātra sekciju, kur darbojamies kopā ar tagad pazīstamajām teātra zinātniecēm un kritiķēm profesoriem Silviju Radzobi, Valdu Čakari un citiem studentiem. Tolaik spēku briedumā bija Lilija Dzene, Līvija Akurātere un Valentīna Freimane, bet jaunu kritiķu bija maz. Tā kā dzīvoju Siguldā un arī vīrs vēl studēja Mākslas akadēmijā, visu bija grūti savienot, jo mācības bija intensīvas un arī Teātra sekcijā mēs gatavojām referātus, tikāmies ar režisoriem, aktieriem, dramaturgiem. Profesors Bībers vēl pēc tam, kad biju beigusi studijas, smējās, atceroties, kā es kādā tikšanās reizē klausos, klausos un pārgurumā gandrīz līmstu, taču šis nodarbības mūs pietuvināja gan teātrim, gan sniedza nojausmu par teātra pētniecību.

Pēc tam Lilija Dzene paņēma mani praksē, vēlāk arī aspirantūrā un darbā savā Mākslas nodaļā Zinātņu akadēmijā, kas mums, jauniem gurķiem, tolaik šķita kā izredzēto templis. Zinātnieki tika cienīti un godāti, saņēma pieklājīgas algas, neviens nedzinās uz ārzemēm, lai varētu nodrošināt sev normālu atalgojumu. Tā bija elite – gan garīgā, gan intelektuālā, un katrs students vēlējās tur nokļūt.

Vai jums nekad nav bijis sapnis kļūt par aktrisi?

Bija, un es no tā nekaunos. Atceros, ka pamatskolā, kad mācījās Ērgļos, mēs spēlējām skeču “Torte un trīs princeses”. Es biju čaklā Mārīte, kas māca izlutinātajām meitenēm cept torti. Vienreiz mēģinājām Ērgļu kultūras namā, kur bija atbraukuši profesionāli aktieri, kuri mūs vēroja. Viens aktieris mani ļoti uzslavēja, un kaut kur tā doma iesēdās. Pēc tam mācījās Siguldas vidusskolā, un tur visa vide rosināja mūsu mākslinieciskās aktivitātes. No Siguldas un tās apkārtnes nāk daudz

PIETURZĪMES

Dzimumi 1950. gadā.

1992–2015 – Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošā pētniece, Teātra, mūzikas un kino mākslas daļas vadītāja.

Stažējusies Dienvidlinoisas Universitātē ASV un Šekspīra *Globe* teātrī Londonā.

Latvijas Teātra darbinieku savienības biedre, Starptautiskās Teātra kritiķu asociācijas Latvijas sekcijas biedre un Starptautiskā Teātra institūta Latvijas nodaļas valdes locekle.

Vairāku grāmatu autore: “Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu” (Rīga: LU LFMI izdevniecība, 2015), *Text in Contemporary Theatre: The Baltics within the World Experience* (The Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2013, kopā ar S. Reinsoni), *Theatre in Latvia* (Rīga: Institute of Literature, Folklore & Art, University of Latvia, 2012, sast. un viena no tekstu aut.), “Latviešu teātris no pirmsākumiem līdz mūsdienām” (Rīga: LU LFMI izdevniecība, 2010, sast. un viena no tekstu aut.), “Postdramatiskais teātris: mīts vai realitāte” (Rīga, LU LFMI: 2008, sast. un viena no tekstu aut.), “Teātris Siguldā” (Siguldā novada dome, 2008, kopā ar R. Rozentāli), “Latvijas teātris. 20. gs. 90. gadi un gadsimtu mija” (Rīga: Zinātne, 2007, sast. un viena no tekstu aut.), “Ivars Kalniņš. Vīrietis, kuru gaida?” (Rīga: Jumava, 2004), “Vienā karuselī ar Ģirtu Jakovļevu” (Rīga: Likteņstāsti, 2000), “Nacionālā rakstura un stilistikas iezīmes latviešu teātrī” (Rīga: Zinātne, 2000), “Marija Leiko” (Rīga: Liesma, 1989, kopā ar A. Uzulneci), “Ernests Feldmanis” (Rīga: Zinātne, 1979).

Līdzautore grāmatām “Latvijas teātris. 80. gadi” (Rīga: Preses nams, 1995, kopā ar S. Radzobi un E. Tišheizeri), “Latvijas teātris. 70. gadi” (Rīga: Zinātne, 1993, kopā ar S. Radzobi un E. Tišheizeri), kā arī autoru kolektīva grāmatām “Teātra režija pasaulē un Latvijā” (Rīga: Jumava, 2002, sast. S. Radzobe), “Latvijas jaunā režija” (Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2015, sast. S. Radzobe) u. c.

aktieru – Rolands Zagorskis, Juris Strenga, Marina Janaus, Juris Kalniņš, Dace Eversa un citi. Marina tolaik mums, jaunāko klašu meitenēm, bija īsts paraugs. Kāda viņai bija stāja, cik izkopta balss, kustības, cik gaumīgi un skaisti viņa ģērbās! Marinai iekšējā un ārējā kultūra burtiski spiedās pa visām porām ārā, un mēs, sīkie skuķi, viņu burtiski apbrīnojām. Tomēr man jau skolā, darbojoties skolotāja un tolaik ļoti populārā televīzijas diktora Ulda Deisona vadītājā teātra pulciņā, iznāca piedzīvot to, ka tur, kur ir lomu dalīšana un tiekšanās pēc “piecām minūtēm slavas”, ir arī intrigas un pat meli. Domāju: jāziņ, ja jau skolā tā notiek, kas tad vēl sagaida teātrī?!

Tas droši vien bija liels pārdzīvojums?

Protams, bet uztvēru šo cīņu par lomām mierīgi: ja tas notiek tā, tad man to nevajag. Un togad, kad beidzu vidusskolu, aktierus neuzņēma. Rolands Zagorskis, kurš jau studēja Konservatorijā aktieros, teica, lai tomēr mēģinu satikt profesori Veru Baļunu, kura tolaik visu to aktieru uzņemšanu vadīja. Ja es viņai iepatikšoties, tad varbūt man došot kādu papildu iespēju. Gaidīju bargo profesori Konservatorijā, bet nespēju pieiet klāt, iznāca viņu ķert uz ielas un savu vajadzību klāstīt tur. Baļuna paskatījās, ka pieskrien kaut kāda satraukusies meitene, un teica: “Ak, mazais, ej nu tagad mācies kaut kur citur, pēc gada paskatīsimies!” Iestājos Filoloģijas fakultātē, par ko arī biju nopietni domājusi, un pēc gada man vairs nekur citur negribējās iet. Mums bija tik interesanti pasniedzēji, tādas nodarbības un lekcijas! Ināra Ķemere mācīja latīņu valodu, Tamāra Fomina – antīko literatūru. Tur es jutos gandrīz kā mājās, jo man jau kopš bērnības mīļākā grāmata bija Nikolaja Kūna “Sengrieķu mīti un varoņteikas”.

Vai Šekspīrs jums bērnībā bija mīļāko grāmatu sarakstā?

Nē, Poruks, Skalbe, Blaumanis un pat Rainis un Ibsens, piemēram, ar skaisti ilustrēto “Pēra Ginta” izdevumu, ko varēju šķirstīt stundām, man bija daudz tuvāki. Bērnībā man bija trīs mīļākās grāmatas: jau minētā Kūna grāmata, Dimā “Trīs musketieri” un Igo “Nožēlojamie”, ko pārlasīju ik pa laikam.

Protams, kā bērns es nelasīju visus kauju un sacelšanās aprakstus, kas man šķita garlaicīgi; tolaik mani interesēja galvenokārt mīlestības un romantiskās līnijas, tā laika sadzīve, paradumi, tikumi, cilvēku raksturi un to pārvērtības. Bet, kad sāku mācīties filologos, izrādījās viena no retajām, kas tiem biežajiem romāniem, īpaši Igo darbiem, bija jau izurbusies cauri. Par to es varu pateikt paldies savam gudrajam un mīļajam vectēvam. Viņš bija veikala un namu īpašnieks Alūksnē, bet perfekti mācēja gan vācu un krievu, gan nedaudz arī igauņu, itāļu, latīņu un pat grieķu valodu. Viņa mīļākais filozofs bija Sokrats, un vectēvs allaž atkārtoja viņa teicienu: “Es zinu tikai to, ka es neko nezinu” – tas man iesēdās prātā uz mūžu. Mums ar brāli vectēvs iemācīja itāļu dziesmas, jo viņš bija arī liels dziedātājs. Braucām kopā makšķerēt un ezerā, sagaidot saullēktu, vienmēr dziedājām *O, sole mio!* Iedomājieties, Alūksnes ezerā no rīta viss klusi, mierīgi, un viens onkulītis un divi bērni pilnā balsī dzied itāļu dziesmas!

Ko darīja jūsu vecāki?

Tētis 1944. gada pavasarī saņēma Latvijas Universitātes diplomu kā Tautsaimniecības un tieslietu fakultātes Juridiskās nodaļas absolvents. Tēvu diemžēl tūlīt nākamajā dienā pēc izlaiduma paņēma vācu leģionā, kur viņš dienēja kara ziņotājos kopā ar Uldi Ģērmani. Nespēja doties caur Vāciju uz Rietumiem, kā darīja vairāki viņa biedri, naivi atgriezās pēc kara Latvijā, un tur viņu uzreiz saņēma gūstā un izsūtīja uz Vorkutas nometni. Tur viņš izdzīvoja tikai tāpēc, ka draugs – feldšeris sagādāja kafiju un zāles, ar ko apkarot mūžīgo caureju, jo viņi badā ēda no zemes izraktas saknes un visādas samazgas. Tēvs atgriezās fiziski un garīgi traumēts, kā juristam viņam netika ļauts strādāt nevienu dienu, kaut viņam bija galva kā dators ar neskaitāmām programmām. Tētis pabeidza grāmatvežu kursus, tika aizsūtīts darbā uz Sāvienu un tur satika manu mammu – jaunu feldšeri un vecmāti. Bet visvairāk man bērnībā laiku veltīja vectēvs un vecmamma, jo arī mammām padomju laikā bija jāstrādā, nevarēja mājās vaļoties.

Kā sākāt interesēties par Šekspīru?

Kad nokļuva pētnieciskajā institūtā, domāju: ja jau reiz pētīt, tad jāpēta kaut kas nozīmīgs. Izvēlējos tēmu “Šekspīrs latviešu teātrī”. Nespēju pat attapties, kad pētījumam paredzētais laiks – trīs gadi – bija pagājis. Tolaik man bija ne tikai divi bērni, bet arī mazmeitiņa. Tomēr biju jau pamatīgi ielasījusies Šekspīra darbos un papētījusi viņa interpretācijas visā pasaulē, un, jo vairāk saskāros ar šo materiālu, jo vairāk sapratu, cik daudz aizraujošu, vēl neizzinātu jautājumu ir tam apkārt. Man bija izvēle – varēju publicēt nelielu grāmatiņu par Šekspīru latviešu teātrī vai arī turpināt darbu.

Kas pamudināja darbu turpināt?

2001. gadā pirmoreiz aizbraucu uz Angliju. Sāku staigāt pa Šekspīra dzimtajām vietām, muzejiem, studēt arhīvu materiālus, bet atgriezoties teju vai šokā: bija tāds cilvēks Šekspīrs, bet vai patiesi viņš varēja uzrakstīt visus šos darbus? Tur arī iegādājos dažas ļoti intriģējošas grāmatas par alternatīvās autorības jautājumu. Vēl kādus piecus gadus pēc tam dzīvoju pārliecībā, ka tā dēvētais Šekspīra kanons tiešām varēja būt kolektīvs darbs, kur viens cilvēks rakstīja

Saņemot atzinību par monogrāfiju “Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu” Latvijas Zinātņu akadēmijā 2016. gadā 19. janvārī

komēdijas, otrs tragēdijas, bet vēl trešais sonetus. Taču pētījumus turpināju un atradu aizvien vairāk materiālu, kas pierāda pretējo, proti, to, ka arī Vils Šekspīrs no Stretfordas, nokļūstot Londonā teātra vidē un ikdienā saskaroties gan ar vienkāršajiem teātra skatītājiem, gan aristokrātiem – teātra mīlētājiem un galmu, kam viņa trupa spēlēja Ziemassvētku izklaisti laikā, varēja uzrakstīt visus šos darbus.

Ja papēta Šekspīra kanona tekstus, tur viss balstās uz garīgajiem iespaidiem, ar ko viņš barojies no bērnības. Elizabetes laika cilvēki bija ļoti izglītoti, sociāli mobili un atvērti jauniem iespaidiem. Viljams bija pilsētas vecākā dēls, viņš nevarēja palikt nemācīts, un, galvenais, viņš prata šo nepilnīgo izglītību gan papildināt, gan likt lietā.

Kā Šekspīram tik labi izdevās izpētīt cilvēka dabu?

Piekrītu renesanses kultūras pētniekam Stīvenam Grīnblatam, ka Šekspīra personību un viņa darbu valodu un estētiku lielā mērā veidojuši bērnības iespaidi. Ko bērni toreiz darīja? Nebija taču ne televīzijas, ne datoru un aifonu. Viņi gāja pie upes, spēlēja futbolu, varbūt mežā meklēja putnu ligzdas. Antišekspīristi brīnās, kā Šekspīrs varēja pārzināt medības ar vagniem, kas bija tipiska aristokrātu izprieca. Bet tie lauku zēni droši vien slēpās krūmos un vēroja, kā vietējie muižnieki medī, vai pat piepelnīja kādu grasi, skriedami līdz ar suņiem medībās par dzinējiem. Bērnības iespaidi jau ir tie spilgtākie un noturīgākie. Man arī, piemēram, Alūksnes ezers un tā apkārtnē, vec-tēvs ar saviem stāstiem par vēsturi, kā arī grāmatas, kas bija mājās, – tas viss mani veidojis kā personību. Es pieņemu, ka ar Šekspīru pirms vairākiem gadsimtiem notika tāpat.

Pēc tam viņš nokļuva Londonā, kur iepazīna gan dramaturģus, gan aristokrātus. Tolaik modē bija literārie pulciņi, kur tika iztirzāti jaunākie zinātnes un mākslas jautājumi, biedri lasīja savus jaunākos sacerējumus, klausījās mūziku un tamlīdzīgi. Kurā tieši pulciņā Šekspīrs darbojās, par to pētnieki aizvien strīdas, jo tie būtībā bija privāti, slēgti klubi. Mūsdienās šādi klubi joprojām darbojas, piemēram, slavenā aktiera Deivida Garika klubs Londonā, kurā mani ielūdza pavesoties britu teātra kritiķis un žurnālu izdevējs Īans Herberts. Viņš ir bijis Rīgā uz vairākām starptautiskām konferencēm un teātru skatēm, esam sadarbojušies Anglijā izdotas grāmatas sakarā, kas tapa Eiropas Reģionālās attīstības fonda atbalstīta projekta ietvaros, un viņš gribēja man sagādāt pārsteigumu. Es arī biju pilnīga mēma: kādas tur zāles, kādi kabineti, visi četri stāvi kā viena vienīga gleznu galerija ar slaveniem aktieriem Šekspīra lomās, viņa darbu sižetu attēlojumiem! Šim klubam ir bagātāka bibliotēka nekā *Shakespeare's Globe* teātrī. Un tas viss pieejams vien ierobežotam izredzētu kritiķu, literātu un nopelniem bagātu teātra darbinieku lokam. Sievietes šajā klubā nepieņem – to bija izpētījusi mana bulgāru kolēģe Kalina Stefanova, kura ir stažējusies gan Londonā, gan Ņujorkā. Protams, viņiem ir tādas tiesības, jo tas ir privāts klubs, un tādēļ šis apciemojums bija kas īpašs.

Jūsprāt, Šekspīrs bija ģēnijs?

Ja runājam par renesanses laika ģēniju mākslā, tad, protams, bija. Taču, ja palasāt viņa darbus – tie ir tik cilvēcīgi! Tur nav nekā pārdabiska, lai gan, protams, tā ir grandioza pasaules aina, ko Šekspīrs rada. Domāju, ka tā aptvert gan ikdienišķo, profāno līmeni, gan cilvēka attiecības ar dabu un Visumu var tikai ģēnijs. Kāds pētnieks, pārmeklējot viņa dzimto māju Stretfordā, bija atradis pīpi ar opija paliekām un apgalvoja, ka Šekspīra darbi sarakstīti opija tvanā un pateicoties tam. Bet kas tad traucē mūsdienu dramaturģiem sapīpēties, piemēram, marihuānu, un rakstīt ģeniālus darbus? Jauns Šekspīrs tā arī nav parādījies!

Savā grāmatā analizējat dažādas Šekspīra interpretācijas. Jūsprāt, piemēram, viņa Hamleta tēls nav pārāk romantizēts?

“Hamleta” pirmais variants tapa kā tipiska atriebības luga. Tur nebija dziļas filosofijas un romantisma. Šekspīra laikā lugu nospēlēja divās, maksimums, trīs stundās, jo citādi publikai kļūtu garlaicīgi un tie, kas teātra pagalmā stāvēja kājās un dzēra alu, būtu sākuši aktierus apmētāt, ar ko pagadās. Romantizētais Šekspīra Hamlets, kas cieš par visas pasaules sāpēm, un citi viņa apvoztizētie varoņi, piemēram, cildenais Otello, radās romantisma laikmetā. Bet tas attīstās viņņveidīgi: pēc romantisma laikmeta nākamie, racionālie gadsimti, virzieni un strāvojumi nāca ar citu pieeju. Mūsdienās Šekspīra Hamlets visbiežāk ir ikdienišķs, jauns cilvēks. Viss atkarīgs no režisora pasaules izjūtas, no kultūras un sociālā konteksta. Piemēram, Mihails Gruzovs vēl 2003. gadā redzēja Latviju kā garnizonu – sistēmas sastāvdaļu, kas samaļ Hamletu un padara viņu vājprātīgu. Katrs laikmets ir tiesīgs interpretēt Šekspīru, kā vēlas, – tas absolūti nemazina viņa darbu vērtību kā tādu. Vai dieniņ, kā paši angļi nav ar viņu apgājušies! Jau drīz pēc Šekspīra nāves viņa darbus sāka pārtaisīt, piemēram, “Karlī Lirā” Kordēliju atstāja dzīvu un apprecināja ar Edgaru, un tamlīdzīgi. Pašiem britiem šādi pārveidojumi nav problēma, lai gan pēdējos gados tiek attīstītas arī tā dēvētās autentiskās prakses, kas maksimāli cenšas restaurēt Šekspīra laika iestudējumu apstākļus, tērpus, izrunu, kustību partitūru un tā tālāk.

Grāmatas nobeigumā minat, ka Šekspīrs nav ātrās ēdināšanas piedāvājums.

Nav gan, jo Šekspīrā ir jāiedziļinās. Daudziem cilvēkiem ir alerģija pret Šekspīru, bet tas ir tāpēc, ka cilvēks to grāmatu varbūt ir paņēmis pārgurumā vai arī paviršam, ātram ieska-tam, bet tur visādi nesaprotami kalambūri un vārdu kruzuli! Tā nevar Šekspīru lasīt – aiz tiem vārdiem ir jāsausta, jāizlopa būtība, un tas, protams, prasa laiku, kura mums visiem nav. Jā, ir tie vārdi novecojuši, jo galu galā 400 gadu laikā valoda ir mainījusies. Taču viņa tēlotās kaislības un cilvēka dabas būtība, tieksme pēc varas un laicīgā spožuma, kas liek tik daudz ko ziedot un pat iet pāri līķiem, jau nav mainījusies.

Vai esat kādreiz vēlējusies nospēlēt kādu Šekspīra varoni?

Nekad neesmu par to domājusi. 1998. gadā izmantoju iespēju kopā ar Viesturu Kairišu doties uz Gruziju, uz izcilā Šekspīra interpreta Roberta Sturua meistardarbnīcu, kas bija veltīta “Hamletam”. Visiem, kas tajā piedalījās, bija jāiestudē “Hamleta” pirmā aina ar Sturua vadītā slavenā Rustaveli teātra aktieriem. Manis iestudētā aina tika atzinīgi novērtēta, bet man pašai bija jāpiedalās viena jauna režisora iestudētā fragmentā kā aktrisei, tēlojot Elsinoras pili. Man uzmauca uz galvas apzeltītu “pili”, un es tur svīzdama ņemos, izpildot visai sarežģītas plastiskas kustības, par ko gan izpelnījos Sturua uzslavu. Nē, kopš jaunības esmu “sasējusi savas cerības pauniņā un nolikusi lādes dibenā”, kā “Skroderdienās” Dūdars saka, un vairs nekad neesmu gribējusi būt aktrise. Jo jebkura uzstāšanās vai lekcijas novadīšana arī ietver sevī aktiermākslas elementus, un ar to man pilnīgi pietiek, jo pēc dabas esmu pētniece. Man ļoti patīk urķēties pa arhīviem.

Pētniecība ir jūsu aizraušanās. Vai ir bijis kāds brīdis, kad esat vēlējusies mainīt profesiju?

Brīžiem esmu domājusi, ka varētu pāriet uz kādu mierīgāku, ne tik darbietilpīgu profesiju. Taču mums ģimenē ir līdzsvars, jo mans brālis Raimonds Eizenšmits, būvzinienieris un tehnisko zinātņu doktors, tagad ir uzņēmējs. Kad pirmoreiz

aizbraucu uz Gruziju septiņdesmitajos gados, viņi stāstīja: ja kāds ģimenē strādā teātrī vai nodarbojas ar zinātņi, tad obligāti ir jābūt arī kādam, kurš stāv tirgū. Domāju – nabaga gruziņi! Toreiz mēs varējām izdzīvot ar tām algām, ko mums maksāja, un darīt darbu, kas mums patīk, taču tagad mums ir gandrīz tāpat. Ja man nebūtu bijis brāļa, kas mani ir atbalstījis gan garīgi, gan materiāli, es nebūtu varējusi pie Šekspīra grāmatas strādāt tik ilgi. Varbūt pat nebūtu šo grāmatu pabeigusi, jo situācija pēc mammas “nokrišanas” gan ar insultu, gan infarktu bija ļoti smaga un joprojām nav no vieglajām. Grūti tas viss tapis, bet varbūt tāpēc šo Šekspīra grāmatu vērtēju visaugstāk starp visām savām grāmatām. Šekspīrs jau bija pacietīgs un allāž atkāpās arī tad, kad kāds no maniem četriem mazbērniem bija slimis un vajadzēja manuskriptu nolikt pie malas.

Vai Šekspīrs jums kādreiz palīdzējis pieņemt kādu svarīgu lēmumu?

Nē, bet Šekspīrs man ir daudz ko līcis pārdomāt – gan par attiecībām ar sabiedrību un mūžīgajiem, lielajiem jautājumiem, gan attiecībās ģimenē. Man ir divas meitas – Agnese, kas ir aktrise, un Lauma, kura ir ārste dermatoloģe. Tagad klausos, ka daudzās ģimenēs notiek strīdi mantas, īpašumu dēļ, ka vecāki nepalīdz bērniem, un otrādi. Tad domāju, paldies Dievam, mums ir ģimene, kur turamies visi kopā, kur palīdzam cits citam, un tas šķiet tik dabiski! Es nevaru iedomāties, ka varētu sēdēt zilonkaula krēslā un mierīgi rakstīt Šekspīru, kamēr man viena vai otra meita stieptas pušu ar pārtikas somām vai izvadānot mazbērņus pa skolām un pulciņiem. Mums ir bijušas dažādas, arī spriedzes pilnas situācijas, bet vienmēr

Ar meitām un mazmeitām. Foto no privātā arhīva

esam centušies turēties kopā un atbalstīt cits citu, jo saprotam, ka ģimene ir tā vērtība, no kā viss ceļas un rodas.

Šekspīrs jau nav tas autors, kas sludina kādas jaunas, nedzirdētas patiesības, – gandrīz visas viņa atziņas var atrast gan pie senajiem domātājiem, gan Bībelē. Domāju, katrs savu reizi sev ir uzdevis viņa eksistenciālos, hamletiskos jautājumus. Man arī dzīvē ir bijušas izmisuma pilnas situācijas, kad esmu domājusi – varbūt vienkāršāk būtu izvēlēties “nebūt”... Taču esmu tām tikusi pāri – ar ģimenes, ar bērnu, ar draugu palīdzību.

Vai nākotnē turpināsiet pētīt Šekspīru?

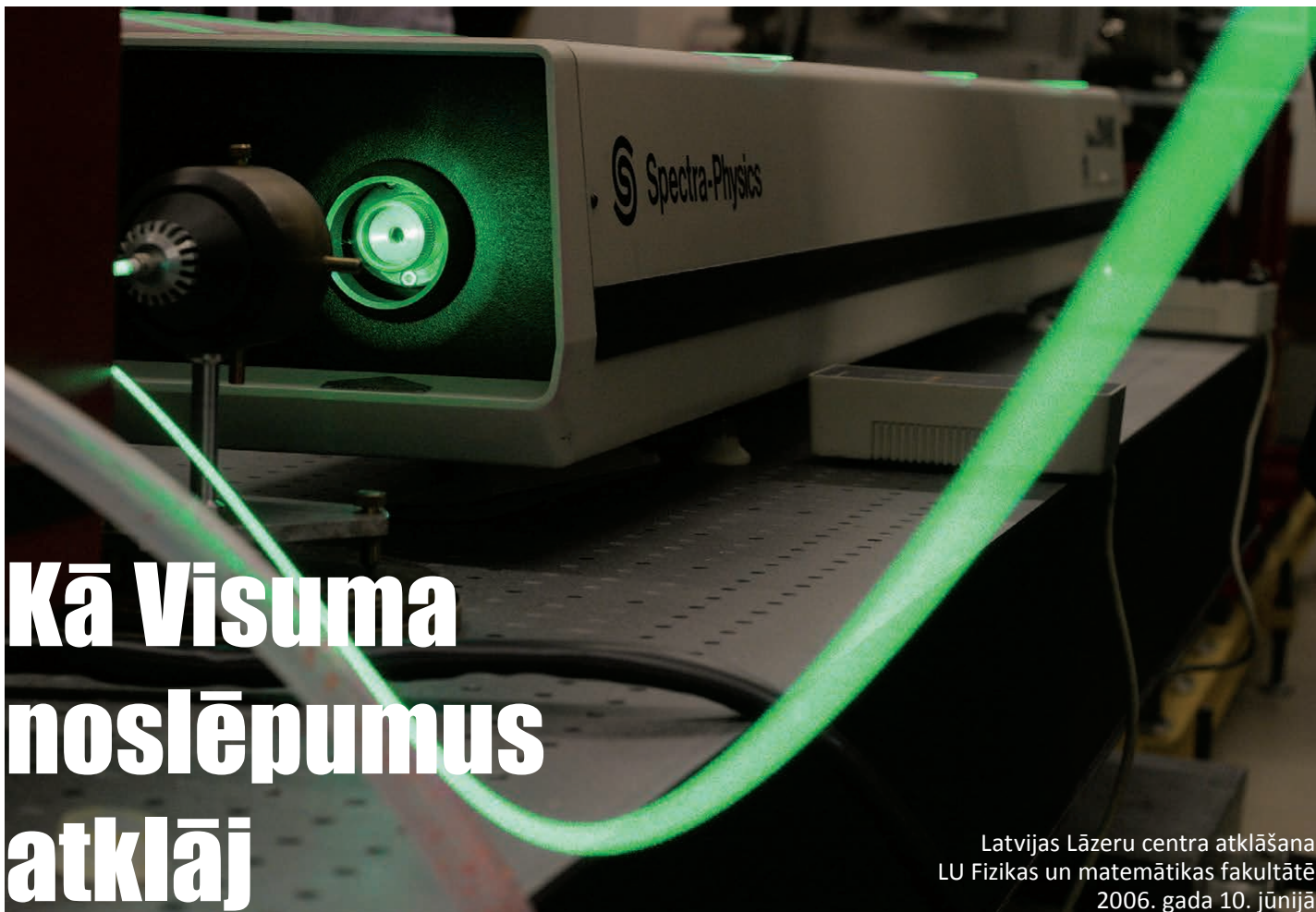
Ziniet, kaut arī gadu esmu pensijā, mani visi ķircina, ka es jau nu mierā nenosēdēšu. Bērniem apsolīju, ka Šekspīram vairs neķersos klāt. Taču mana draudzene, Londonas Universitātes Goldsmīta koledžas profesore Marija Ševcova saka: nē, tev vajag izdot grāmatu par Šekspīru Baltijā angļu valodā! Nolēmu, ka atvilksu elpu un izveidošu grāmatu par Šekspīru Baltijas teātrī, kur pati pārstrādāšu daļu no savas grāmatas teksta par Šekspīra interpretācijām Latvijā, bet igauņu un lietuviešu kolēģiem lūgšu uzrakstīt par Šekspīru viņu valstīs. Šī grāmata būs angļiski.

Vai bez Šekspīra ir arī citi plāni?

90. gadu beigās, kad lielākoties dzīvoju Alūksnē un rakstīju grāmatu par Ģirtu Jakovļevu, pie manis ciemojās Aspazijas pētniece Astrīda Stanke no Amerikas. Izrādīju viņai apkārtni, Glikas mācītājmuižu un ozolus, un Astrīda teica: “Ko tu raksti par aktieri, kuru pasaulē vispār neviens nepazīst? Šeit taču ir bijusi Katrīna I un Pēteris I. Par viņiem raksti!” Par Katrīnu I arī vēl gribu uzrakstīt, jo viņa vienmēr bijusi sava slavenā vīra ēnā. Tiesa, Marta Skavronska, vēlākā Katrīna I, bija mazizglītota sieviete, kuru sauca gan par Livonijas pusraganu, gan čučmekieti un nezin kā vēl. Bet viņa paspēja daudz izdarīt arī Krievijas labā un bija vienīgā, kas spēja tikt galā ar Pētera I epilepsijas lēkmēm. Kad viņam sākās šīs bīstamās, briesmīgās lēkmes, visi skrēja meklēt Katrīnu. Viņa nolika cara galvu sev uz krūtīm un tikmēr nomierinoši runāja un masēja galvu, kamēr viņš aizmīga, un tā Katrīna nepakustoties sēdēja stundu, divas, trīs, pat sešas, ja vajadzēja, kamēr viņš atspirdzis pamodās. Viņa bija sieviete šī vārda augstākajā nozīmē, kura dzemdēja viņam 12 bērnus, tostarp nākamo Krievijas valdnieci Elizabeti Petrovnu, un kara situācijās izturējās kā varonīgs vīrietis, ko Pēteris I arī novērtēja. Šos faktus daudzi nezina. Varbūt uzrakstīšu garstāstu, varbūt romānu, bet 20 gadus arhīvos sēdēt gan vairs nedomāju. Man taču ir jau mazmazmeitiņa – Mīla Jasmīna Jansone, un man viņai ir vēl tik daudz pasaku jāizlasa, latviešu un arī kāda itāļu dziesma jāiemāca! Un varbūt arī viņai reiz radīsies interese gan par onkuli Šekspīru, gan Katrīnu I, kura Alūksnes ezerā dzirdēja zirgus un skaloja mācītājkunga Glikas ģimenei veļu.

Shakespeare is not a fast-food offer

While working at the University of Latvia Institute of Literature, Folklore and Art, the theatre scholar Guna Zeltiņa for more than 20 years, alongside other tasks and projects, has studied English poet and playwright William Shakespeare's creative work and the interpretations of his writings, ranging from the 16th-century English theatre experience to Baltic contemporary directors' performances. Her study has been published in the book “Shakespeare. With Baltic Accent” (“Šekspīrs. Ar Baltijas akcentu”). This is the largest ever study of William Shakespeare in Latvian language. To be or not to be? Everybody has asked this question to oneself, whether one has read Shakespeare or not, – believes Guna.

Kā Visuma noslēpumus atklāj

Latvijas Lāzeru centra atklāšana
LU Fizikas un matemātikas fakultātē
2006. gada 10. jūnijā

Lāzeru centrā

Dinija JEMEĻJANOVA

“Mēs neizdomājām jaunu metodi – metode, kā noskaidrot zvaigžņu sastāvu un hronoloģiju, ir viena: pētīt spektrus. Mēs arī neesam astronomi, ar teleskopu neko nepētām,” skaidrojot sava darba būtību, smejas profesors RUVINS FERBERS. Kopā ar kolēģiem no Latvijas Universitātes (LU) Lāzeru centra, Astronomijas institūta, Berlīnes Tehnikas un ekonomikas augstskolas un Stambulas Universitātes iegūti jauni, unikāli dati, kas palīdzēs noteikt un analizēt zvaigznes, galaktikas un citus kosmiskos objektus. Pamatojoties uz spektrālo līniju īpašībām, kas Lāzeru centrā izpētītas, nu astronomi varēs turpināt risināt Visuma noslēpumus.

Profesors Ruvins Ferbers uzsver, ka nevēlas, lai kāds pārprot, – nav radīta jauna metode, bet gan jauni dati, kas palīdz astronomiem noteikt kosmisko objektu sastāvu, pēc kura var konstatēt, piemēram, zvaigžņu attīstības stadiju un vecumu.

19. gadsimta mantojums

Pati metode, ar ko zinātnieki ieguva unikālos datus, ir gandrīz 150 gadu veca. Tās pamatā ir darbs ar spektriem, ar ko fizikā tradicionāli saprot izstarojuma vai daļiņu plūsmas sadalījumu pa viļņu garumiem vai enerģijas līmeņiem. Vispārzināms spektra piemērs ir varavīksne.

Par gaismas spektru sāka interesēties jau Īzaks Ņūtons, taču tikai 19. gadsimta sākumā pirmo reizi tika konstatēts, ka Saules spektrā ir novērojamas tolaik vēl nezināmas izcelsmes melnas līnijas. Vācu zinātnieks Fraunhofers, kurš, kaut gan sākumā pats neizprata šo līniju nozīmi, aprakstīja vairāk nekā 500 melnu līniju Saules spektrā. Drīz vien šo noslēpumu atklāja vācu fiziķis Gustavs Roberts Kirhhofs, 1849. gadā izstrādājot spektrālo analīzi, ko izmantoja arī latviešu pētnieku grupa. G. R. Kirhhofs atšķirībā no saviem priekšgājējiem sāka pētīt spektrus ap liesmām, nevis saules gaismas staru radītos. Iekrāsojot šīs liesmas ar dažādu metālu sāļiem, viņš atklāja, ka tādējādi tiek absorbēta konkrētas krāsas gaisma un tiek novērotas melnas līnijas, kas atbilst konkrētam ķīmiskajam elementam, kurš izmantots liesmas iekrāsošanai. Tika secināts, ka līnijas rada ķīmiskās vielas, kas atrodas Saules augšējos slāņos.

“Kad zinātnieki ieraudzīja līnijas Saules spektrā, viņi sāka saprast, ka, analizējot spektrālās līnijas, var uzzināt ko vairāk arī

par citam zvaigznēm, ne tikai Sauli,” skaidro profesors Ferbers. Spektrā parādās desmitiem tūkstošu līniju, kas norāda uz ķīmiskajiem elementiem, to koncentrāciju kosmiskajos objektos. Tas nozīmē, ka spektros ir milzīgs daudzums informācijas par zvaigznēm, par starpzvaigžņu vidi, par planētām.

Vietējo zinātnieku ieguldījums

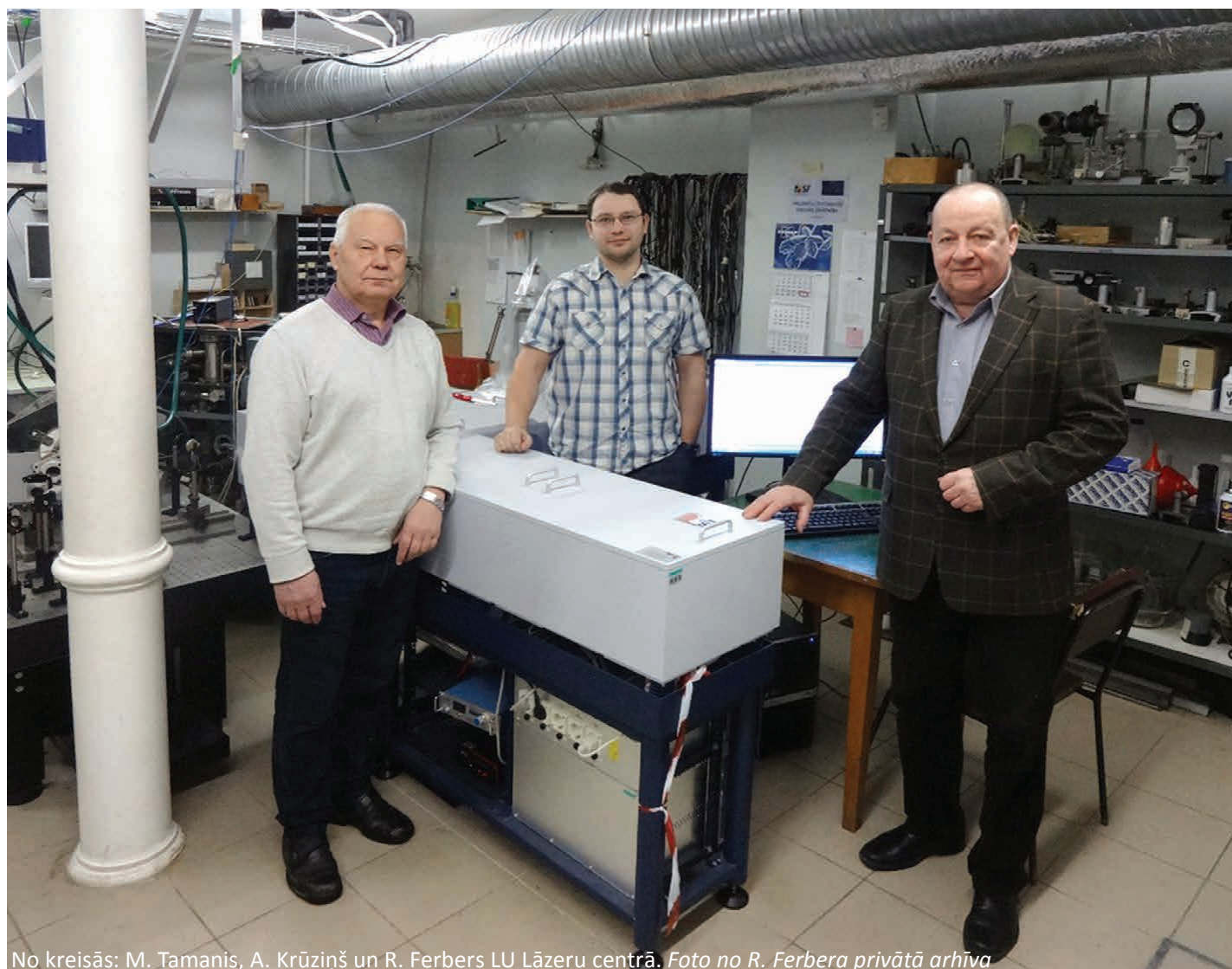
Pētījumā iegūtos datus izmanto astrofizikā, piemēram, šī darba līdzautors Dmitrijs Docenko no LU Astronomijas institūta. Viņš ieteica, ka jāpēta niobija, lantāna, vanādijs u. c. elementu līnijas, kas ir būtiski elementi astronomiskajā izpētē. Pastāv apgalvojums, ka visas zināšanas astronomijā balstās uz datiem, kas iegūti no spektriem. Zvaigžņu spektrālnalīze tiek uzskatīta par efektīvu astrofizikas metodi, lai noteiktu kosmisko objektu sastāvu.

Skaidrojot astronomijas pētījumu nozīmi, profesors min piemēru: “Ir kosmiskais objekts, kura spektrā ir atsevišķu elementu spektrālīnijas. Pareizi veicot līniju mērījumus, var noteikt konkrētā elementa koncentrāciju un noskaidrot, piemēram, objekta vecumu. Tā kā elementu līnijas var sajaukt, ir svarīgi mērījumus veikt maksimāli precīzi. Kļūdas šajā mērījumu procesā var būt par cēloni, piemēram, nepareizai galaktikas vecuma noteikšanai, pat ar sešu miljardu gadu neprecizitāti. Atkarībā no tā, cik daudz zvaigznē ir noteiktu elementu, var uzzināt ne tikai zvaigznes vecumu, bet arī tās tipu un attīstības fāzi, kas ir ārkārtīgi būtiski.”

Astrofizikas attīstības tendences liecina, ka spektroskopijai laboratorijā tiek piešķirta tikpat liela nozīme kā tradicionālajiem astronomiskajiem pētījumiem. Ruvins Ferbers uzsver, ka tieši šādi rīkojas pētnieki LU Lāzeru centrā: “Piemēram, zinot, ka nepieciešams izpētīt vanādijs, mēs ļoti precīzi izmērām vanādijs līniju pozīcijas un nosakām to struktūras īpatnības.”

Starptautiskās komandas darbs

Profesors ir pārliecināts, ka labākās lietas sākas no nejaušībām, sakritībām. “Pirms vairākiem gadiem kādā Grācas konferencē iepazinās ar slaveno Berlīnes Tehniskās universitātes profesoru Dīteru Cimermani,” atmiņās gremdējas profesors Ferbers. “Mēs vienojāmies, ka aizsūtīšu pie viņa kādu savu studentu studiju apmaiņas programmā.” Drīz vien tas arī notika, Berlīnes Tehniskās universitātē nonāca Andrejs Jarmola, kurš tagad, kaut gan citā jomā, strādā prestižajā Kalifornijas Universitātē Bērklījā. Ir svarīgi, ka Berlīnē tika nodibināti kontakti arī ar profesori Sofiju Krēgeri (*Kröger*). Kad profesors Cimermanis aizgāja pensijā, viņa ierīces palika universitātē, kur neviens negrasījās ar tām strādāt. Tāpēc Sofija Krēgere izlēma piedāvāt Latvijas Universitātes zinātniekiem šos unikālos aparātus un aprīkojumu. “Bet viss sākās nejaūši,” uzsver profesors Ferbers, “no vienas saturīgas sarunas pie kafijas tases. Sanāk, ka kopš tā brīža mēs jau vairāk nekā desmit gadus strādājam kopā.”

No kreisās: M. Tamanis, A. Krūziņš un R. Ferbers LU Lāzeru centrā. Foto no R. Ferbera privātā arhīva

Foto: NASA, ESA, C. Evans (Royal Observatory Edinburgh), N. Walborn (STScI), and ESO

Profesore Krēgere pārgāja strādāt uz Berlīnes Tehnikas un ekonomikas augstskolu, ar kuru LU ir noslēgts sadarbības līgums. Viņa piesaistīja darbam arī Turcijas komandu no Stambulas Universitātes, kur profesores G. Bašaras (*Başar*) vadībā pētnieču komanda apstrādā informāciju, kas iegūta LU Lāzeru centrā.

Tā kā visi iesaistītie profesori ir noslogoti savās augstskolās, darbs ar šo projektu nenotiek regulāri. Dažkārt pētnieki satiekas Rīgā, citkārt Berlīnē, lai pārrunātu rezultātus, izlemtu, kuru elementu pētīt tālāk.

Katram starptautiskajā komandā ir sava loma. “Piemēram, neviens nespēj pētīt tik rūpīgi kā Dr. Māris Tamanis,” slavē profesors Ferbers. “Vajag saprast, kāds ir tas aparāts, kā kalibrēts, kādus režīmus uzstādīt.” Dr. Dmitrijs Docenko palīdz saprast astrofiziku no teorētiskā aspekta, viņš pārzina zvaigžņu sastāva jautājumus. Savukārt Berlīnes pētnieku ieguldījums ir spēja spektrus analizēt un interpretēt. Rūpīgs un detalizēts komandas darbs prasa milzīgu pacietību, tāpēc šī projekta rezultāti ir pasaules līmeņa vērti.

Hobijs, kas ceļ Universitātes prestižu

Decembrī Latvijas Zinātņu akadēmija paziņoja, ka pētījums par jaunu iespēju precizēt astronomisko objektu sastāvu un hronoloģiju izstrādi ieguvis vienu no 11 atzinībām kā 2015. gada sasniegums zinātnē. To veicinājis fakts, ka komandas iegūtie dati tiek regulāri publicēti prestižajā žurnālā *The Astrophysical Journal*.

Izpēte esot sākusies jau 2006. gadā, un pirmais raksts publicēts 2010. gadā. Lai izskaidrotu, cik detalizēts darbs tiek ieguldīts, profesors min piemēru, ka rakstam, kas tika iesniegts žurnālam *The Astrophysical Journal*, redakcija pirmajā labojumu tūrē bija atsūtījusi 65 piezīmes. Otrajā tūrē saņemtas 25, bet pēc trešās raksts beidzot ticis apstiprināts publicēšanai.

Kopumā darbu cikls publicēts sešos rakstos un daudzu konferenču ziņojumos. Taču profesors uzsver, ka lielākā vērtība

zinātniskajā ziņā ir datiem, kas lielā apjomā apkopoti datubāzēs milzīgās tabulās un ir pieejami internetā.

Nevar noliegt, ka, rakstot publikācijas, tiek atspoguļoti sasniegumi, kas nes Latvijas vārdu pasaulē. Profesors min, ka rektors Indriķis Muižnieks savā uzrunā definējis: Latvijas Universitātei nepieciešams daudz publikāciju visaugstākās klases žurnālos. Būtiski ir arī tas, ka atzinība starptautiskā līmenī liek jaunaiziem fiziķiem novērtēt zinātniskā darba prestižu Latvijā, proti, tas sekmē jaunu kvalificētu, augsta līmeņa fiziķu sagatavošanu Universitātē.

Tiek solīts, ka pētījumi turpināsies, un tos atbalsta Latvijas Zinātnes padome. Jau ir iegūti jauni rezultāti trīs līdz četrām publikācijām. Piemēram, nākamais raksts būšot par holmija spektriem. Uz jautājumu, cik ilgi turpināsies šis darbs, profesors atbild, ka pavasarī tiek plānots brauciens uz Berlīni, kur notiks sarunas ar vācu kolēģiem par nākamajiem pētījumiem. Viņš ir pārliecināts, ka vislabākie rezultāti rodas, kad tie ir zinātniska entuziasma motivēti: “Tā ir akadēmiskā brīvība – mēs gribam pētīt un pētām.”

Secrets of universe revealed at the Laser Centre

The University of Latvia professor Ruvin Ferber tells of the study implemented together with the colleagues from the University of Latvia Laser Centre, Institute of Astronomy, the Technical University of Berlin and Istanbul University, which enabled to obtain new, unique data that will help to identify and analyze the stars, galaxies and other space objects. With an aid of the spectral line properties researched at the Laser Centre the astronomers will be able to continue solving the mysteries of the universe. The Latvian Academy of Sciences in December announced that this study, devoted to development of a new approach to clarifying the composition of the astronomical objects and the chronology, won one of 11 recognitions issued to celebrate the main science accomplishments in 2015. This accomplishment has been furthered by the fact that the data obtained by the team is regularly published in “The Astrophysical Journal”, one of the most prestigious periodicals in this field of science.

Jauno dabaszinātņu skolu svētki.
Foto no LU Dabaszinātņu un matemātikas
izglītības centra arhīva

LU Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centrs – tilts starp skolu un Latvijas Universitāti

Lingita Lina BOPULU

Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātes Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centrs (LU DZM IC) ir vieta, kur profesionālu atbalstu var gūt gan skolotāji, gan ieinteresēti skolēni.

2011. gada 30. novembrī izveidotais LU DZM IC nodrošina Valsts izglītības satura centra īstenotā Eiropas Sociālā fonda projekta “Dabaszinātnes un matemātika”, kā arī Nacionālās programmas projekta “Mācību satura izstrāde un skolotāju tālākizglītība dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģijas priekšmetos” darbības pēctecību. Šo projektu izskaņā to vadītāja – Fizikas un matemātikas fakultātes vadošā pētniece Dace Namsone – meklēja iespējas turpināt iesākto. Projektu laikā ar ES Sociālā fonda un Izglītības un zinātnes ministrijas līdzfinansējuma atbalstu tika sagatavoti daudzi kvalitatīvi, radoši materiāli skolotājiem un skolēniem, turklāt tie tika nosūtīti uz visām Latvijas izglītības iestādēm. Redzot gan mācību iestāžu vadības, gan skolotāju un skolēnu atsaucību, tika nolemts, ka projektam ir jāturpinās, lai ikvienam skolēnam būtu iespēja apgūt dabaszinātnes un matemātiku ar mūsdienīgām mācību metodēm, izmantojot elektroniskos mācību līdzekļus un e-vides sniegtās iespējas. Tāpat arī ikvienam skolotājam jāklūst par atbalstu un konsultantu, lai skolēni ar interesi un laikmetam atbilstoši mācītos eksaktos priekšmetus.

Centra darbība ir vērsta uz skolotāju profesionālo pilnveidi, skolēnu ieinteresētību veidot savu karjeru saistībā ar eksaktajām zinātnēm, pētniecisko darbību dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju izglītībā, kā arī uz zinātnes popularizēšanu un komunikāciju ar sabiedrību.

IESPĒJAS SKOLOTĀJIEM

LU DZM IC regulāri piedalās Izglītības un zinātnes ministrijas konkursos par iespēju vadīt apmācības skolotājiem valsts finansētajos profesionālās pilnveides kursus. Papildus centrs piedāvā arī alternatīvas skolotāju profesionālās pilnveides iespējas – jaunas programmas un praksē izmēģinātas inovatīvas mācīšanās formas, piemēram, “Eksperts klasē”, kad

Skolotāju konference “Dabaszinātnes un matemātika skolā – efektīvi un radoši” 2014. gada 22. augustā.
Foto: Sarmīte Livdāne, Latvijas Universitātes muzejs

centra eksperti skolotājam sniedz individuālas konsultācijas un atbalstu, aizbraucot uz skolu, vērojot skolotāja pasniegto stundu un pēc tam kopā ar mācībspēku analizējot veikto darbu, atklājot problēmas un sniedzot ieteikumus. Tāpat vienā skolā tiek piedāvātas, piemēram, mācību grupu diskusijas, kuru laikā vienuviet sanāk dažādu mācību priekšmetu skolotāji un centra ekspertu vadībā spriež par savu darbu. Šīs nodarbības notiek ne tikai pēc skolas, bet arī pašvaldības iniciatīvas.

Svarīgi atzīmēt, ka centra darbība iet plašumā, jo, piemēram,ursos par efektīvu mācību stundu vai skolēnu mācīšanās motivācijas sekmēšanu ir iespējams pieteikties ne tikai dabaszinātņu skolotājiem, bet arī citu priekšmetu mācībspēkiem, kā arī skolas vadībai.

Metodiski praktiskā konference “Dabaszinātnes un matemātika skolā – efektīvi un radoši”

Metodiski praktisko konferenci “Dabaszinātnes un matemātika skolā – efektīvi un radoši” LU DZM IC rīko jau astoņus gadus sadarbībā ar LU fakultātēm, Latvijas Bioloģijas skolotāju asociāciju, Fizikas skolotāju asociāciju, Matemātikas skolotāju apvienību, Ķīmijas skolotāju asociāciju, kā arī Latvijas Ģeogrāfijas biedrību. Konference ik gadu ir ne tikai platforma skolotāju pieredzes apmaiņai, bet arī vieta rosinošām diskusijām.

2015. gadā konferencē tikās ap 600 skolotāju, augstskolu mācībspēku, izglītības politikas veidotāju, ekspertu, zinātnieku un uzņēmēju, lai 33 darbnīcās, semināros, diskusijās un interaktīvā izstādē iedvesmotos un mācītos cits no cita, kā uzlabot savu darbu klasē, aizraujot skolēnus ar eksaktajiem mācību priekšmetiem. LU DZM IC projektu koordinatore Santa Margeviča atklāj: “Šī konference ir gada notikums matemātikas un dabaszinātņu nozares skolotājiem. Skolotāji, jau ejot atvaļinājumā, pirms vasaras brīvlaika ieplāno savu laiku, lai varētu piedalīties šajā pasākumā. Konferencē ir iespējams uzzināt matemātikas un dabaszinātņu aktualitātes, kā arī gūt idejas jaunajam mācību gadam par to, kā efektīvāk mācīt dažādas tēmas, par jauniem tehnoloģiskiem

rīkiem, nodarbībām brīvā darbā: zinātnes centru apmeklēšanu, produktīvu stundu vadīšanu ārpus skolas telpām, kas attīsta novērojuma un pētnieka prasmes. Tāpat mācībspēkiem ir arī iespēja pieteikties darbnīcās un veidot 10 minūšu garu prezentāciju par dažādām tēmām, kas saistītas ar mācību darbu skolā. Seminārā “Mikrofons skolotājiem” mācībspēki paši cits citam nodod zināšanas, iesaistās darbnīcu aktivitātēs, ko nodrošina gan LU DZM IC, gan centra sadarbības partneri, turklāt konferences laikā visiem dalībniekiem ir unikāla iespēja apmeklēt izstādi, kurā dažādi uzņēmumi nāk klajā ar savu piedāvājumu efektīvam un radošam mācību darbam. Skolotājiem ir iespēja praksē izmēģināt jaunākās izglītības tehnoloģijas, iesaistīties daudzveidīgos eksperimentos un uzzināt par iespējām, kā mācīties ārpus klases – muzejos, zinātnes centros un uzņēmumos, sākot no Latvijas Dabas muzeja, Rīgas Zooloģiskā dārza, beidzot ar Ventspils Jaunrades namu un tā planetāriju. No visas Latvijas katru gadu izstādē piedalās iestādes, kas varētu iedvesmot eksakto zinātņu skolotājus būt vēl radošākiem, izglītojot jauno paaudzi.”

2015. gada konferences forumos un plenārsēdē izglītības un zinātnes ministre Mārīte Seile, Valsts izglītības satura centra vadītājs Guntars Catlaks, Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācijas prezidents Normunds Bergs, LU DZM IC vadītāja Dace Namsone un citi eksperti diskutēja par to, kas paveikts 10 gados, un jo būtiskāk – kurp virzāties tālāk, turklāt plenārsēdē dalībniekus uzrunāja un skolotājus ar jauno mācību gadu sveica arī Valsts prezidents Raimonds Vējonis.

Ekselences balva skolotājiem

Ekselences balvas tiek piešķirtas fizikas, ķīmijas, bioloģijas un matemātikas skolotājiem, kas māca skolēnus būt uzņēmīgiem un radošiem, rosina skolēniem darboties kā pētniekiem, mācību stundās izmanto informācijas tehnoloģiju priekšrocības, kā arī vada stundas ārpus klases – dabā, uzņēmumos, zinātnes centros vai citur. Šogad Ekselences balvai, kas jau piekto gadu ir skolotāju profesionālās meistarības apliecinājums,

skolēni, vecāki, skolu vadība un kolēģi pieteikuši 101 bioloģijas, fizikas, ķīmijas un matemātikas skolotāju.

Balvas organizators – LU DZM IC – pavisam kopā saņēmis 148 pieteikumus par 101 skolotāju, no kuriem 45 pieteikti balvai matemātikā, 26 – balvai bioloģijā, 15 – fizikā, bet 15 – balvai ķīmijā.

Ekselences balvu skolotājam veido māksliniecisks priekšmets, naudas balva, kuru piešķir uzņēmumi, balvas saņemšanas apliecinājuma diploms, kā arī izglītības un zinātnes ministra atzinības raksts. Šogad 1400 eiro lielu balvu katrā mācību priekšmeta skolotājam – balvas ieguvējam – nodrošina Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija, Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmēju asociācija sadarbībā ar sterilo zāļu formu ražotni SIA *PharmIdeas*, mērniecības un teritorijas plānošanas uzņēmums SIA *Metrum* un AS “Latvijas valsts meži”. Visus finālistus sveiks izglītības uzņēmums “Lielvārds”.

Pēc elektronisko pieteikumu, skolotāju CV un skolas iesniegtu rekomendāciju saņemšanas labākie pretendenti tiek aicināti uz klātienē kartu, kurā mācībspēki pierāda savas zināšanas praksē. Šogad konkursam ir jauns formāts – pretendenti Ekselences balvai var ieteikt ne tikai skolas vadība un dažādas organizācijas, bet arī skolēni un vecāki. Līdz ar to šogad saņemto pieteikumu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir krietni audzis. Tie skolotāji, kas piedalās, ik gadus pauž gandarījumu, jo viņiem ir iespēja redzēt, kā to pašu mācību tēmu pasniedz un skaidro cits skolotājs, tādējādi, iedvesmojoties cits no cita, mācībspēki spēj pilnveidoties un gūt jaunas idejas turpmākam darbam.

2015. gada Ekselences balvas ieguvēja – Andreja Upīša Skrīveru pamatskolas matemātikas skolotāja Ilze Ganiņa: “Tad, kad saņēmu šo balvu, sajūta bija, ka skolēni patiesi par to priecājās, un pašlaik man liekas, ka tā ir ļoti laba atzinība darbam, ko es daru. Balva motivē turpināt iesākt, lai būtu pēc iespējas labāks rezultāts, lai skolēni būtu motivētāki mācīties, padarīt radošāku mācību procesu. Es vienmēr skolēnus informēju par LU DZM IC pasākumiem un aicinu tajos piedalīties, un mūsu skolas skolēni to regulāri arī dara.”

Mārupes vidusskolas fizikas skolotājs Modris Šāvējs: “Tā kā esmu diezgan pieticīgs un paškritisks, uzskatu, ka konkurss bija tikai eksāmens, kurā varēju salīdzināt savu vērtējumu ar citiem. Reizēm ikdienā mēs – skolotāji – stājamies daudz skarbākas žūrijas priekšā. Taču Ekselences balva deva neatsveramu enerģiju Mārupes vidusskolas kolektīvam, man – pārliecību, ka esmu pareizajā virzienā. LU DZM IC bijis manas profesionālas pilnveides atspēriena punkts, precīzāk – “batuts”. Katru reizi, kad apmeklēju DZM IC ekspertu veidotās seminārus vai nodarbības, nākamajā dienā dodos uz darbu uzlādēts ar jaunām un progresīvām idejām. Tas ļauj izlīst no četrām sienām, satikt citu skolu kolēģus, dalīties ar inovatīvām idejām, laužot iesūnojušās izglītības paradigmas.” Uz jautājumu, vai Mārupes vidusskolas skolēni apmeklē DZM IC pasākumus, Modris Šāvējs atbild: “Protams, ar skolēniem esam apmeklējuši DZM IC organizētos LU Jauno dabaszinātnieku un matemātiķu svētkus. Prieks, ka bez olimpiādēm skolēniem ir iespēja aplūkot eksakto zinātņu pasauli caur citu prizmu. Cenšamies nelaist garām ikgadējās Zinātnieku nakts aktivitātes, kā arī pēc iespējas biežāk aicinu skolēnus apmeklēt LU Jauno fiziķu skolas nodarbības.”

IESPĒJAS SKOLĒNIEM

Sākumskola

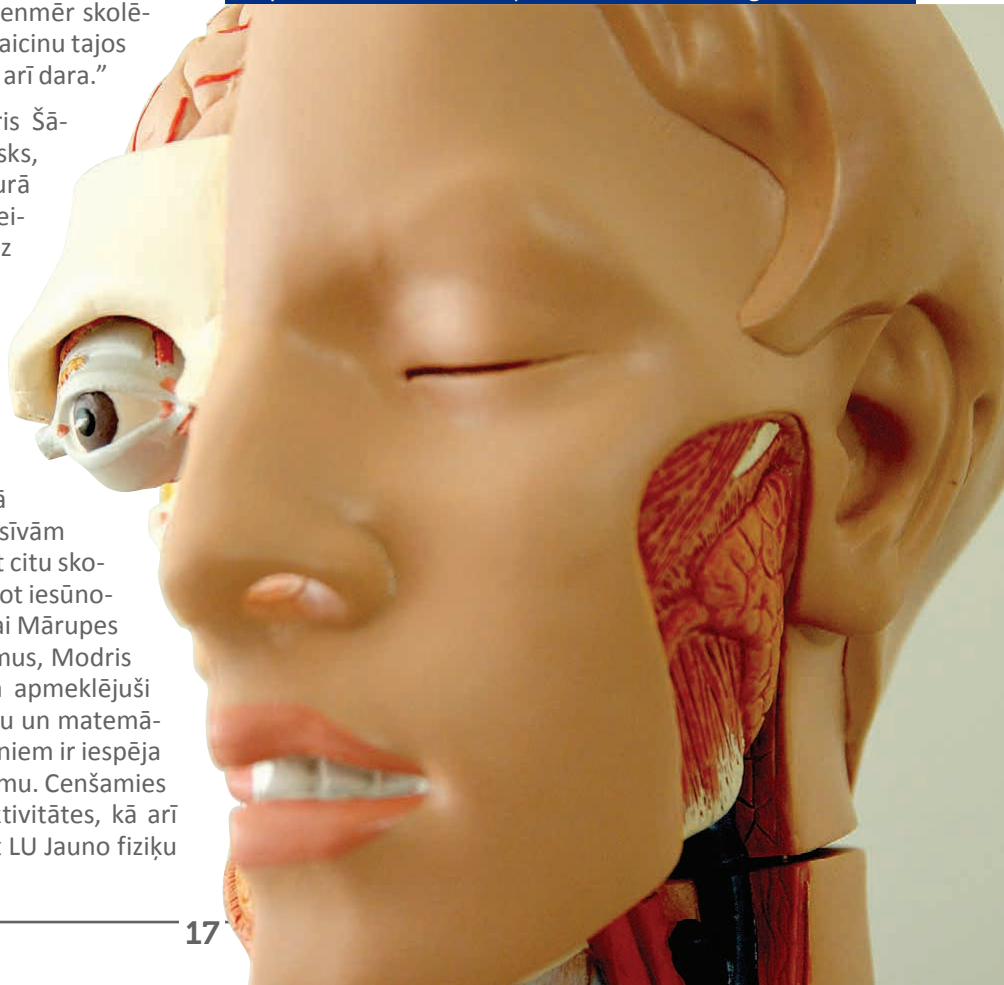
LU DZM IC aicina mazos pētniekus uz LU mācību klasi eksperimentēt kopā ar centra speciālistiem. Ar LU Fonda mecenātu atbalstu tika izveidota mācību klase, kuras aprīkojums ir mobils un viegli aizvedams uz skolām Latvijā. Ņemot vērā LU DZM IC nelielo darbinieku skaitu, centrs nevar regulāri apbraukāt visas skolas, bet tā vietā sākumskolas bērniem tiek piedāvāts viesoties centra mācību klasē, ja skolotāji, vecāki un paši bērni ir ieinteresēti pilnveidoties dabaszinātņu jomā. Bērni patstāvīgi var darboties, izmēģinot pāris eksperimentu, kā arī gūt papildu informāciju.

Pamatskola

Vispārīzglītojošo skolu 7., 8., 9. klašu skolēniem ir iespēja piedalīties e-konkursā, kā arī Eiropas Savienības dabaszinātņu olimpiādē (EUSO). Virtuālais konkurss “Domā! Zini! Mācies!” norisinās visa semestra garumā, tiesa, kā atklāj S. Margeviča, ne vienmēr visi konkursanti iztur līdz galam. Konkursā aicināti piedalīties skolēni, kurus interesē matemātika un dabaszinātnes; aktivitātes ietvaros skolēnam katru nedēļu ir virtuāli jāatbild uz astoņiem jautājumiem. Uz konkursa noslēguma pasākumu (finālu) tiek uzaicināti labākie konkursanti pa klašu grupām un labākie no kopējā reitinga. Konkursa laureātu balva ir iespēja apmeklēt bezmaksas 2–3 dienu pasākumu, kurā tiek nodrošinātas dažādas nodarbības – tajās radoši tiek apgūta matemātika un dabaszinātnes, tāpat pasākuma dalībniekiem ir iespēja piedalīties dažādās aktivitātēs, piemēram, orientēšanās spēlēs, kur tiek apvienots patīkamais ar lietderīgo.

Šogad konkursā 8. klases skolēniem ir iespēja papildus sacensties par iespēju piedalīties atlases kārtā dalībai starptautiskajā dabaszinātņu olimpiādē EUSO 2017 Kopenhāgenā, Dānijā.

Ekspozīcija LU Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centrā

LU Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centra mācību klases atklāšanā 2014. gada 18. februārī.
Foto: Toms Grīnbergs

EUSO olimpiāde ir starptautisks dabaszinātņu pasākums, kurā piedalās komanda – četri skolēni, kas ar mentoru palīdzību un mecenātu atbalstu tiek sagatavoti šim sacensībām. Svarīgi atzīmēt – ar DZM IC starpniecību Latvija EUSO tiek pārstāvēta trīs gadus, un katru gadu mūsu skolēni ir atgriezušies dzimtenē ar godalgām: sudraba un bronzas medaļām.

Ko skolēnam nozīmē dalība virtuālajā konkursā un EUSO, atklāj viena no konkursa laureātēm un Latvijas pārstāvēm EUSO – Valmieras Valsts ģimnāzijas skolniece Rūta Ozoliņa: “Piedalīties LU Dabaszinātņu un matemātikas centra e-konkursā mani mudināja klases audzinātāja, kā arī ķīmijas skolotāja. Viņas informāciju par šo konkursu izsūtīja e-klases pastā, tomēr tiku uzrunāta arī personīgi, jo eksaktās zinības ir mana stiprā puse. Sākumā man likās, ka konkursam nevajadzētu būt pārāk laikietilpīgam, tāpēc nolēmu piedalīties, jo – kāpēc gan nepamēģināt? Katru konkursa kārtu es pildīju apmēram stundu, tas, manuprāt, nav ļoti ilgi, tomēr kopā konkursā ir diezgan daudz kārtu, tāpēc neslēpšu, ka uz tā beigām jāapbruņojas ar motivāciju nepadoties. Diezgan bieži par konkursu atcerējos pēdējā vakarā pirms termiņa beigām, jo likās, ka divas nedēļas paskrējušas ļoti ātri un ka tikko vēl pildīju iepriekšējās kārtas uzdevumus. Es ieteiktu arī citiem skolēniem piedalīties šajā konkursā, jo, meklējot atbildes uz jautājumiem, var uzzināt dažādus interesantus faktus, par kuriem sākumā nemaz neesi interesējies, – tie paliek atmiņā no dažādu informācijas avotu pārskatīšanas, jo, pirms atrodi īsto atbildi, sanāk izlasīt vēl citus tekstus.” Atceroties dalību Eiropas Savienības Dabaszinātņu olimpiādē, Rūta atklāj, ka piedalīšanās olimpiādē viņai ir devusi jaunas zināšanas par to, kā veikt dažādus laboratorijas darbus. Rūtai visspilgtāk atmiņā ir palikusi iespēja satikt daudz gudru un talantīgu jauniešu no dažādām Eiropas valstīm: “Sarunas ar viņiem un viņu iepazīšana mani motivēja mācīties un pilnveidot savas zināšanas dažādos jaunos veidos. Manuprāt, LU Dabaszinātņu un matemātikas centrs veic ļoti atzinīgi vērtējamus darbus

un projektus, ar kuriem palīdz attīstīt eksakto zinību mācīšanas veidu un celt skolotāju profesionalitāti Latvijā līdz 21. gadsimtam.”

Vidusskola

LU DZM IC vidusskolēnus aicina uz Jauno dabaszinātņu un matemātiķu svētkiem un simulācijas spēli “Fabrikants”.

Jauno dabaszinātņu un matemātiķu svētki ir tradīcija, kas iedibināta pirms daudziem gadiem un piedāvā skolēniem vienlaikus iepazīt visas sešas t. s. jauno skolas (Jauno biologu, Jauno fiziķu, Jauno ģeogrāfu un Jauno ķīmiķu skolu, Vides akadēmiju, kā arī Mazo matemātikas universitāti). Tās visa mācību gada garumā piedāvā daudzveidīgas LU studentu un mācībspēku rīkotas bezmaksas nodarbības 8.–12. klašu skolēniem, lai izvēlētos sev saistošāko turpmākajam mācību gadam. Pasākums tiek organizēts darbnīcu veidā, kurās strādā tieši tie studenti, kas ikdienā organizē jauno skolas.

Simulācijas spēles “Fabrikants” gaitā skolēni vada ražošanas uzņēmumus, izmantojot skolā apgūtās zināšanas un reizē cīnoties par labākajiem peļņas rādītājiem. Spēlē jaunieši modelē ražošanas procesus, reālajā dzīvē praktiski pielietojot ķīmijā, fizikā un matemātikā iegūtās zināšanas, gūstot izpratni par ķīmijas un fizikas zināšanu saistību ar ekonomiku un pieredzi praktiskā uzņēmuma vadīšanā. Spēli skolās vada centra eksperti, iepriekš par tās norisi vienojoties ar skolas vadību, ierodoties skolā norunātajā laikā un uzstādot visu nepieciešamo aprīkojumu. “Fabrikants” notiek visas dienas garumā, tajā var piedalīties līdz 30 dalībniekiem.

Centra projektu koordinatore S. Margeviča atzīst: “Vislielāko gandarījumu savā darbā saņemu, kad organizējam pasākumus skolēniem. Emocionāli bagāti ir tie brīži, kad redzu, ka jaunieši tiešām ir aizrāvušies ar kādu no uzdevumiem vai darbnīcām, kad viņi dalās ar bildēm un atsauksmēm sociālajos tīklos, atzīstot, ka pavadījuši lielisku dienu, turklāt apguvuši ko jaunu. Milzīgu gandarījumu sagādā arī mūsu partneri, kas gadu no gada nesavtīgi atbalsta pasākumus un līdzdarbojas, jo, pateicoties viņiem, varam paveikt aizvien vairāk.” Centra darbinieki ir priecīgi un gandarīti, ka mūsdienās sabiedrība aizvien vairāk iesaistās izglītībā, uzņēmumi nevis tikai gaužas un sūdzas, ka trūkst izglītotu speciālistu, bet iesaistās LU DZM IC aktivitātēs, atbalstot tās finansiāli, kā arī veidojot dažādas radošas darbnīcas. LU DZM IC ir tilts starp skolu un universitāti, kas sniedz atbalstu gan skolēniem, gan skolotājiem, iesaista studentus un uzņēmumus. Ja arī tu atbilsti kādai no mērķauditorijām un vēlies iesaistīties centra aktivitātēs, ienāc dzm.lu.lv!

UL Natural Sciences and Mathematics Educational Centre – a bridge between school and the University of Latvia

University of Latvia Faculty of Physics and Mathematics Natural Sciences and Mathematics Educational Centre (UL NSMEC) provides professional support and knowledge improvement to students as well as teachers. The article reflects the work of UL NSMEC, events and activities, as well as the opportunities on offer for different target audiences. One of the main objectives of the UL NSMEC is to encourage the interest of students and the general public in science and mathematics. To achieve this goal successfully, the centre's work is focused on teachers' professional development, on promoting the interest of students to choose a career in exact sciences, research work in natural sciences, mathematics and technologies, as well as science popularization and communication with the public.

Dāvana mīlestībai pret literatūru

Dinija JEMEĻJANOVA

Literatūras kritikas vietnes *Ubi Sunt* 3. gadskārtu tā izveidotājas un redaktore Jūlija Dibovska un Elīna Kokarēviča atzīmēja ar gadagrāmatas "Hiēna" izveidi. 15 rakstu krājums gan netika drukāts, bet bez maksas izplatīts interneta tīklā. Taču abas ir pārliecinātas, ka, tāpat kā vārdi atrod to vērpējus teksta audeklā, arī savus lasītājus šie teksti ir atraduši.

No labās: Elīna Kokarēviča un Jūlija Dibovska. Foto: Herta

“Kopš vietnes dibināšanas brīža prioritāte ir saglabājusies nemainīga – tā ir kritika,” savu pārliecību pauž literatūrzinātnes doktorante E. Kokarēviča. Viņa kopā ar J. Dibovsku spējusi izveidot vietni, kur ikviens students vai interesents, kas vēlas rakstīt recenzijas, var izmēģināt savus spēkus literatūrkritikā. Protams, vietnē ievietoto tekstu autori lielākoties ir studenti (turklāt tieši no Humanitāro zinātņu fakultātes), taču tās saturu gan rada, gan lieto cilvēki, kas ikdienā nav saistīti ar Latvijas Universitāti.

Abas uzteic Latvijas Universitātes interneta platformu, kas piešķir dažādas tehniskas privilēģijas, ļaujot koncentrēties tikai uz vietnes satura pilnveidošanu. Lai gan sākotnēji vietne veidota kā akadēmiska aktivitāte sadarbībā ar Latviešu literatūras vēstures un teorijas katedru, abas redaktore tās uzturēšanu un pilnveidošanu pozicionē kā vaļasprieku.

Tā kā pagājušā gadā kļuva aizvien mazāk laika, ko veltīt *Ubi Sunt* uzturēšanai, dzima doma par to, vai vietnes vadība nebūtu jānodod kādam jaunākam kolēģim. Pagaidām gan nav atradies neviens tik entuziastisks un ar vietnes idejām un mērķiem pārņemts literatūras kritikas fans, kam uzticēt atbildīgo darbu. *Ubi Sunt* palīdz vadīt vietnes konsultante profesore Māra Grudule, kas Universitātē strādā ar studentiem un bieži pamana potenciālos jaunus komandas biedrus. Viņa arī atzīst, ka rakstu autori ir topošie profesionāļi, un ir pārliecināta, ka ar *Ubi Sunt* vietnē izteikto viedokli rēķinās, uz to atsaucas un novērtē. Par to viņai nācies arī nejauši pārliecināties, lasot atsauces uz *Ubi Sunt* citās vietnēs un izdevumos (piemēram, *Satori.lv*, “Kultūras Dienā”) vai studentu darbos.

Profesore Grudule uzsver: “Pats svarīgākais – tā ir iespēja jauniešiem literatūrzinātniekiem publiski paust savu viedokli, tādējādi augt un attīstīties. Studentu vidū publikācija vietnē ir prestiža, arī rakstnieki to ievēro un novērtē.” Tomēr viņa ar nožēlu min, ka zuduši vietnē publicētie izvērstie, nesaudzīgi

pārskati par literatūrzinātniskām konferencēm. Tos apsprieduši kolēģi katedrā, skats no malas bijis ļoti vērtīga pieredze arī akadēmiķiem.

Drosme un atbildība recenzēt

Kaut gan *Ubi Sunt* redakcijas komandas sastāvs ir nemitīgi mainīgs un dažkārt arī izplūdis, tās kodols saglabājies stabils un motivēts. Jūlija un Elīna turpina veicināt vietnes atpazīstamību, celt kvalitātes līmeni, taču primārais uzdevums ir koordinēt recenziju tapšanas procesu. Sākumā tiek uzsāktas sarunas ar izdevniecībām par vēlmi vietnē komentēt kādu grāmatu. Tad tiek uzmeklēts potenciālais kritiķis, kuram uztic grāmatu pārliecībā, ka laika un pūļu ziedošana viņu neatturēs pabeigt recenziju. Dažkārt recenzentam pietiek ar divām nedēļām, dažkārt nepieciešami vairāki mēneši. Galarezultāts ir gan raksta lasījumu skaits statistikas datos, gan visu iesaistīto pušu gandarījums par paveikto. Elīna un Jūlija darbojas pārliecībā, ka Latvijā izdotās grāmatas vienmēr būs aprītē un dažkārt īpaša nozīme būs arī recenzijai par divus gadus vecu grāmatu.

“Rakstīt recenziju par grāmatu nozīmē to arī pētīt, un mēs piedāvājam šādu iespēju – pamēģināt pētīt,” vietnes darbības pamatideju noformulē Elīna Kokarēviča. Atšķirībā no citiem interneta portāliem vai preses izdevumiem, kur tiek publicētas literatūras recenzijas, *Ubi Sunt* orientējas uz jaunu recenzentu piesaisti, nevis pieredzējušu kritiķu, pētnieku viedokļu kultivēšanu. Prieks ir vienlīdz liels gan par katru jaunu autoru, kurš piekrīt uzrakstīt recenziju, gan par tiem, kuri iesūta jaunradi, gan par pastāvīgajiem rakstītājiem, kuri turpina darboties arī tad, ja ikdienā tam bieži vien neatliek laika.

Savus recenzentus vietnes vadītājas definē kā “kaut ko starp grāmatu blogeriem un profesionāliem kritiķiem”, bet viņiem tomēr tiek izvirzītas prasības – strukturēta, pamatota un radoša literatūras kritika, lai būtu aprakstīts sižets, analizēti tēli,

UBI SUNT.

Literāro tekstu vietne

Aktualitātes

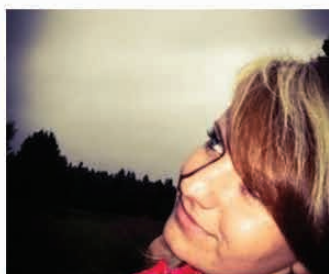
NOTIKUMU KALENĀRS

Sablīdusi saule. Dzeja

Agnese Līcīte
03.02.2016

Jaunā dzejniece Agnese Līcīte norāda: „Man dzeja ir gaiss, ko elpoju, – klātesoša jau no bērnības. Man ir svarīgs katrs vārds, ko uzrakstu, varbūt tādēļ biežāk ticu zilbju rotājam, nevis apzinātām atkāpēm, ko pieklātos sasaistīt pantos. Esmu dzīves baudītāja un neviens no tā, kas man tiek nevilus piespēlēts – arī dzejā.” Viņas dzejoļos nolasāms raupjš romantisms, kuru rada attālināta un nedaudz skarba līriskā „es”.

lasīt tālāk

Šodien ir 15. februāris

LU Teoloģijas mēnesis

LU

18.15 - 19.45

Tulkošanas teorijai veltītas monogrāfijas atvēršana

LU HZF

19.00 - 21.00

Neierastā literatūra: Kristībe Ulberga

KKC

Mūsdienu kultū... Sablīdusi saul... Caurī laikam u... Milestības krāt... Partitūra asprā... Vai Rīga jau gi... Brālīgie tvaiki...

Visi raksti

- LATVIJAS SLAMERIS 2010-15 un dzejnieks Hovards Kacs - 12. marts 12.03.2016
- Ikšķīles vēsturei veltītas grāmatas atvēršana - 24. februāris 24.02.2016
- Latviešu valodas etimoloģijai veltītu grāmatu atvēršana - 22. februāris 22.02.2016
- "Dodam vārdu" lasījumi - 20. februāris 20.02.2016
- Ingas Pizānes dzejoļu krājuma "Tu neesi sniegs" atklāšana - 17. februāris 17.02.2016
- Četru rakstnieku sarunas - 17. februāris 17.02.2016
- Neierastā literatūra: Kristībe Ulberga - 15. februāris 15.02.2016

lai ir pateikts, kas ir labs, kas nav tik labs. Būtiskākais priekšnosacījums gan ir pieredze lasīšanā. Tiek izraudzīti tādi autori, kuru recenzijas varētu tuvināties profesionālu kritiķu veikumam, tiek piedāvāts rakstīt tiem, kas tiešām ir ieinteresēti.

Problēma ir, ka studentu, kas būtu ieinteresēti rakstīt, pētīt, darīt, kļūst aizvien mazāk. "Atrast laiku, lai izvēlētos grāmatu un izdomātu recenzijas tēmu, ir iespējams, bet bieži vien nav cilvēka, kam to uzticēt," uzsver Jūlija Dibovska. Daudzi bīstas no tā, ka uzrakstīt recenziju literatūras kritikas vietnei tomēr būs smagāk un atbildīgāk nekā ierakstīt komentāru blogā vai sociālajos tīklos. Taču *Ubi Sunt* vadība mierina, ka apziņa "tu esi sadzirdēts, tevi lasa" ir pats labākais, kas var recenzentus iedvesmot. Pat ja kādu recenzija ir sakaitinājusi (tā ir kritikas ikdiena), tas nozīmē, ka raksts tiek lasīts un par to tiek diskutēts.

No literatūras skolotājas provincē līdz kultūras darbiniekam citadelē

Kā pirmo lasītāju grupu Jūlija min tieši skolotājus. Iemesls tam varētu būt tas, ka ārpus Rīgas nav iespējams iegādāties kritikas izdevumus. Daļēji par viedokļu apmaiņas telpu literatūrā var noderēt bibliotēkas, bet to nereti ierobežo aktuālo izdevumu trūkums. "Ne visi, bet tie skolotāji, kas spēj apvienot savu rutīnu ar interesi par literatūru, meklē informāciju internetā, atsauksmes. Es domāju, ka *Ubi Sunt* ir vieta, kur viņi spēj atrast meklēto," saka Jūlija.

Protams, vietnē publicētos rakstus lasa liela daļa kultūras pārstāvju. Šie lasītāji atšķiras ar to, ka ir daudz izvēlīgāki un bieži meklē tikai ko konkrētu. Viņiem dažkārt vietne sākotnēji varētu asociēties ar kaut ko studentisku, bet pēc iepazīšanās ar saturu arī jomas speciālisti novērtē to, ka var saskatīt vērtību jebkurā izteiktajā domā, kas ne vienmēr būs tradicionāla.

Statistikas dati liecina, ka vietnes lasītāji varētu būt vecumā no 18 līdz 50 gadiem. Taču dažkārt kādam rakstam ir pastiprināta statistika – tas varētu būt skaidrojams ar to, ka, iespējams, kādā skolā ir uzdots izlasīt vietnē ievietoto kritikas rakstu. *Ubi Sunt* var būt labs piemērs tam, kā rakstīt, tāpēc šīs recenzijas var lasīt cilvēki, kas grib izprast, apgūt pašus kritikas pamatus. Dažās skolās literatūras stundās var tikt uzdots mājas darbs – uzrakstīt recenziju. Var jau mācīties no pieredzējušiem kritiķiem, taču, piemēram, Gunta Bereļa vai Intas Čaklās profesionālās, bet reizēm varbūt pārāk sarežģītās recenzijas var iesācēju atbaidīt, nevis pamācīt.

Jaunami jaunradē

Redaktora dalās ar novērojumu, ka vismaz viņu vietnē autori pēdējā laikā vairs nav tikai gados jaunie. Ir cilvēki, kas vienkārši rakstīšanā ir iesācēji un atklājuši šo talantu pēc, piemēram, 30 gadiem.

Jaunie dzejas autori izceļas ar to, ka lasa dzeju, zina, kā tagad raksta profesionāļi, un nebaidās censties rakstīt līdzīgi. Drīzumā vietnē tiks ievietotas vairākas dzejas publikācijas. Dzejoļus gan pirms tam pārbauda Elīna kopā ar studentu Sintiju Kampāni, jo abas ir gan vienkārši radošas personības, gan dzejas pētnieces, kas tajā orientējas arī akadēmiskā līmenī. Proza tiek iesūtīta retāk, jo jauno rakstnieku vienmēr ir bijis mazāk nekā jaunu, labu dzejnieku. Īsais stāsts prasa ļoti lielu darbu – pat ja tas ir ļoti īss, tam jābūt spēcīgam.

Lai vai kā, jaunrades publicēšana nav vietnes prioritāte, tā tiek ievietota tad, ja tiek iesūtīta. Redaktora dalās novērojumos, ka daudzus interesē tieši viņu viedoklis par tekstu, nevis vienkārši tā publicēšana vietnē. Arī par to abām ir milzīgs

prieks. Tā rodas arī motivācija attīstīt šo sadaļu, kas palīdzētu paplašināties un kļūt daudzveidīgākiem. "Jaunradē vienmēr viss bijis nedaudz noslēpumains. Droši vien par prozu un dzeju visvairāk var spriest festivālos, mēs pēdējā laikā tos mazāk apmeklējam, uz dažiem pasākumiem nav vērts iet. Bet, ja mēs tos biežāk apmeklētu, arī jaunrades sadaļā varētu piedāvāt daudz ko jaunu," apgalvo Jūlija Dibovska.

Apņēmība attīstīties

Redaktora ir pārdomās par jaunu sadaļu izveidi, par iesaistīšanos jaunos projektos. Attīstības iespējas varētu sniegt dažādi pasākumi, kas saistīti ar literatūru, jo, tos apmeklējot un uzrakstot recenziju, celtos vietnes atpazīstamība gan virtuālajā, gan reālajā vidē. Priekšrocība ātri reaģēt uz aktualitātēm ir interneta labā īpašība, ko jāizmanto. To apzinoties, tiek izvirzīts mērķis nākamajiem gadiem: kad būs kādi aktuāli pasākumi, varētu laicīgi reaģēt ar rakstu sēriju, pasākumu aprakstu sēriju. Jūlija ir pārliecināta: "Es domāju, tam visam vienmēr būs lasītājs, līdzpārdzīvotājs."

Ir doma turpināt gadagrāmatu izveidi. Šīs idejas autore ir Elīna Kokarēviča. Viņa uzsver, ka nebija viegli laika trūkuma dēļ, jo recenzentiem, paralēli sagatavojot recenzijas portālam, bija jāuzraksta apjomīgi raksti gadagrāmatai. Visvairāk paveica pati Elīna, uzrakstot trīs rakstus, viņa ir arī krājuma make-tētāja, dizaina un noformējuma autore. Mērķis nebija strikti ievērot akadēmiska izdevuma priekšnosacījumus, bet gan izveidot literatūrzinātnieku rakstu krājumu, kur būtu iekļautas kritikas un esejas, kas aptvertu vairāku humanitāro zinātņu tēmas. 2015. gada gadagrāmatā "Hiēna" iekļauti raksti par mākslinieku Marku Rotko, Džona Grīna grāmatām, ebreju kultūras pētījumu Latgalē. Nezaudējot uzsvāru uz vietnes galveno virzienu – literatūras kritiku, veiksmīgi aprakstīti skatījumi par šīm tēmām. "Dažas esejas, senie autori, kurus mūsdienā lasītāji varbūt nezina, bet filologi pārzina, – mēs tos gribējām izcelt gaismā," iekļauto rakstu izvēli pamato sastādītāja. "Tā kā šis bija mūsu pirmās gadagrāmatas veidošanas process, to var raksturot kā eksperimentu – arī gana eklektisks. Taču sākotnējā ir ideja, ka autors raksta tekstu, kas kaut kādā ziņā raksturo arī viņu pašu, ir interesants." Elīna norāda, ka lielākais izaicinājums bija pārliecināt, pierunāt autorus dalīties ar saviem tekstiem, taču pārsteidzošā kārtā visi bijuši ļoti atsaucīgi.

Ubi Sunt neapšaubāmi ir vieta, kur tiek dotas iespējas darboties ikvienam literatūras mīlim. Vietne savā ziņā ir unikāla, jo, piemēram, citām augstskolām, kur ir daudz radošu, humanitāru studentu, šāda veida vietņu nav. Jūlija Dibovska atzīst, ka viņai nav saprotams, kur aizplūst šie radošie spēki, it īpaši no reģionu augstskolām. Tas, ka apkārt ir daudz neatklātu un nepazinātu literatūras kritikas dārgakmeņu kalēju, arī iedvesmo *Ubi Sunt* komandu un motivē darboties, lai vietne palīdz kaut nelielu daļiņu no radošajiem spēkiem uzņemt savā pulkā.

Gift to the love of literature

"To write a review of a book means to explore it, and we offer such an opportunity – to try to explore" – the idea of the literary criticism site "Ubi Sunt" is explained by Elīna Kokarēviča. She and her colleague Jūlija Dibovska continues to head "Ubi Sunt", constantly looking for new reviewers, creative authors and simply enthusiastic literature lovers to jointly develop the site by constantly enhancing its content. In celebration of the site's third anniversary, a yearbook "Hyena" has been designed. It includes 15 different articles on folklore, art and, of course, literary criticism.

Labāk

Gada lielākais LU SP pasākums –
jauno studentu svētki “Aristotelis”
2015. gada 6. septembrī

lai neguļ, astoņi cilvēki nekā trīspadsmit tūkstoši

Dinija JEMEĻJANOVA

Šī frāze vairākkārt izskanēja sarunā ar 2016. gada nogalē ievēlējamiem Latvijas Universitātes Studentu padomes valdes pārstāvjiem Santu Zarāni, Zani Medni, Agiju Lāci, Artūru Lībieti-Lībaiti un Tomu Akmeni. Tikšanās ar valdi noritēja jauno biedru semināra priekšnojautās. Šī triju dienu ilgā pasākuma galvenais mērķis bija iedvesmot vairāk nekā 50 dalībniekus – Studentu pašpārvalžu vadītājus, Studentu padomes biedrus un aktīvistus, uz klausīt, izprast un darīt visu, lai uzlabotu ikviena studenta dzīvi Latvijas Universitātē.

Aizvadītā gada 8. decembrī tika ievēlēta lielākā daļa Latvijas Universitātes Studentu padomes (LU SP) jaunās valdes locekļu, bet pie priekšsēdētājas Santas Zarānes komanda pirmo reizi sapulcējās tikai pēc mēneša, tādēļ LU SP jaunās valdes darba uzsākšanas brīdis nav precīzi nosakāms. Uzrunātie padomes valdes virzienu vadītāji visi kā viens apgalvo, ka darbs, lai drīzāk sasniegtu vēlēšanās izvirzītos mērķus, sācies jau kopš ievēlēšanas brīža. Piemēram, Sociālā virziena vadītāja Zane Medne ir runājusi ar dienesta viesnīcu vecākajiem,

Ārlietu virziena vadītājs Artūrs Lībietis-Lībaitis palīdzējis Medicīnas fakultātē rīkot jaunas pašpārvaldes vēlēšanas.

Pēdējie divi mēneši ir bijuši pārejas un iepazīšanās periods. Daļa jaunās valdes savu darbību sāka iepriekšējā gada 6. decembrī, un ar šo datumu tika atsaukta vecā valde, tomēr varētu teikt, ka iepriekšējās LU SP valdes darbs noslēdzies nedēļas nogalē no 5. līdz 7. februārim līdz ar viņu rīkoto jauno biedru semināru. Tas tiek organizēts, lai fakultāšu pašpārvalžu vadītāji, padomes biedri un aktīvisti iepazītu cits citu, dibinātu kontaktus un iedvesmotos kopīgam darbam studentu labā. Akadēmiskā virziena vadītāja Agija Lāce uzsver: “Cenšamies tajā radīt tādu atmosfēru, lai, atgriežoties ikdienas dzīvē, ir vēlme reāli ķerties pie darba.”

Mērķi un ceļš uz tiem

Klusajās janvāra beigās, kad sesija jau tikpat kā beigusies, valdei izdevies noorganizēt arī pirmo jaunā sasaukuma pašpārvalžu vadītāju kopsapulci, kuru apmeklēja gandrīz visi fakultāšu pārstāvji. Galvenais mērķis būs saglabāt motivāciju darboties un iesaistīties aktivitātēs visa gada garumā. Tas gan ir visaptverošs mērķis, katram virzienam ir arī savas specifiskas idejas.

Piemēram, Akadēmiskā virziena mērķis šogad būs vairāk pievērsties tam, lai tiktu noskaidrotas studentu intereses, problēmas, kādas pastāv studiju programmās, un to risināšanas veidi. Runāt ar fakultāšu vadību par problēmām studiju programmās ir jāiedrošina ikviens students. “Ne jau vienmēr mēs, cilvēki, kas šeit darbojas, esam vienīgie, kas var ko iesākt. Katrā fakultātē studentiem ir tiesības runāt ar vadību, mainīt lietas. Mēs gribam panākt, lai viņi zina, kā vadībai likt saprast, kas ir svarīgs studentiem,” aicina Agija Lāce.

Valdes priekšsēdētāja runā arī par iekšējās komunikācijas stiprināšanu, minot, ka jebkuram Studentu padomes biedram ir svarīgi apzināties, ka viņi, nevis tikai valde ir tās sastāvdaļa. Stiprinot attiecības savā starpā, tiktu radīta vide, kur jauni aktīvisti nebaidītos iesaistīties.

Gads šķēsgriezumā

Starp būtiskākajiem gaidāmajiem pasākumiem ir jauno biedru semināru turpinājumi, kā arī Akadēmiskā virziena seminārs, kas notiks no 4. līdz 6. martam, tajā gan padomes biedri, gan aktīvisti no visām fakultātēm tiks aicināti paaugstināt kompetenci akadēmiskajā jomā, tiks apmācīti, kā risināt akadēmiskos jautājumus, kā ievākt informāciju no studentiem.

Zane Medne atzīmē, ka pirmais kultūras pasākums būs ikgadējā talka Botāniskajā dārzā aprīlī. Šis ir viens no retajiem pasākumiem, kad studenti strādā plecu pie pleca ar pasniedzējiem un rektoru.

Kaut gan studentiem vasaras mēneši pēc sesijas parasti ir brīvi, valdei tā nebūt nav, jo šajā gada posmā notiek saspringts gatavošanās maratons "Aristotelim". Tā kā šis ir apmeklētākais pasākums, ko organizē Studentu padome, to var arī dēvēt par valdes darbaspēka sarežģītāko pārbaudi visa gada laikā.

Drīz pēc tam jāuzsāk īstenot Mentoru programmu. Tās dalībniekiem augusta beigās tiek rīkotas speciālas mentoru apmācības. Agrāk šī programma ir bijusi Akadēmiskā virziena paspārnē, taču šogad tiks organizēta kopā ar Sociālā virziena pārstāvjiem. Abu virzienu pārraudzītājas Agnija Lāce un Zane Medne apstiprina, ka Mentoru programmas galvenais mērķis joprojām būs iepazīstināt jaunus studentus ar studiju programmām, lai samazinātos pirmajā gadā studijas pametušo skaits.

Šī ir pirmā valde, kas ievēlēja prof. Indriķa Muižnieka vadītāja Universitātē un uzsākusi darbu mainītā pārvaldes struktūrā. Iepriekšējos gados Studentu padome kā struktūrvienība

darbojās tiešā rektora pārraudzībā, taču kopš oktobra šo lomu uzņemsies Jānis Stonis, rektora vietnieks studentu un sociālajos jautājumos. Paši valdes locekļi to uztver tikai kā ieguvumu: "Mums tagad būs divi cilvēki, pie kuriem vērsties."

Iespējas ārpus LU robežām

Tiesības pārstāvēt Latvijas Universitāti visu Latvijas augstskolu vidū ir nopietns pienākums. Ir jātiek sadzirdētiem un respektētiem Latvijas Studentu apvienībā (LSA), kurā šogad LU pārstāvēs jau četri domnieki. Pārstāvēt Universitāti organizācijā, kurā apvienojušās 33 augstskolas, ir izaicinājums, ko var uzticēt tikai cilvēkiem, kas ir pietiekami kompetenti un zinoši, lai nebaidītos ko mainīt valsts mērogā. Piemēram, ar šīs organizācijas starpniecību tagad ir apvienojušās augstskolas, kas piedāvā jurisprudences programmas, lai virzītu domu par vienotu juristu eksāmenu. Darbs apvienībā notiek dažādās grupās, piemēram, Akadēmiskā virziena grupā tiek runāts par augstākās izglītības vīziju Latvijā. Savukārt Starptautisko lietu virzienā tiek spriests par to, kāda Latvijas augstākās izglītības sistēma atbilst Eiropas standartiem, noskaidrojot, uz ko ir jātiecas.

Turklāt šogad, 19. martā, Latvijas Universitāte uzņems LSA kongresa dalībniekus, to plāno apmeklēt vairāk nekā divi simti Latvijas studējošo jauniešu. Ideja par to, ka šim pasākumam jānotiek Torņakalnā, dzima jau ēkas atklāšanas pasākumā, arī darbs šī pasākuma organizēšanā ieguldīts vairāku mēnešu garumā.

Draudzīgu saišu veidošanas nolūkā ir jāpiedalās arī citos augstskolu sadarbības pasākumos. Pēdējais no tiem notika rudenī, tas bija labdarības pasākums ar augstskolām "Turība"

LU SP valde. No kreisās: Iekšējās komunikācijas virziena vadītājs Toms Akmens, Finanšu un sadarbības virziena vadītājs Oskars Valtenbergs, Ārlietu virziena vadītājs Artūrs Lībietis-Lībaitis, Projektu virziena vadītāja Anete Cīma, Akadēmiskā virziena vadītāja Agija Lāce, priekšsēdētāja biedre Signe Skutele, Sociālā virziena vadītāja Zane Medne, priekšsēdētāja Santa Zarāne. Foto no privātā arhīva

LU SP jauno biedru seminārs – kopā ar Jāni Stoni, Jāni Ikstenu un Intu Jaunzemi. Foto no privātā arhīva

Jauno studentu svētkos "Aristotelis" 2015. gada 6. septembrī

un Rīgas Starptautisko ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolu, lai savāktu ziedojumus suņu patversmei. Biežākas tikšanās noris ar Rīgas Tehniskās universitātes un Rīgas Stradiņa universitātes Studentu pašpārvaldi, lai mācītos un dalītos pieredzē. Šovasar notiks arī 10. forums "Kubs", kur satiksies vairāku Latvijas augstskolu pārstāvji, lai sekmētu personības attīstību darbam ar sevi un komandā.

Pēctecības izaicinājums

Pastāv mīts, kas attur studentus iesaistīties pašpārvaldēs, – ir jābūt ievēlētām, lai tajās darbotos. Taču LU SP valde sludina: ja esi nokavējis valdes vēlēšanas novembrī, tu joprojām vari piedalīties pašpārvaldes darbā. Iemeslu, kāpēc darboties kopā ar Studentu padomi, ir tikpat daudz, cik veidu, kā tajā sevi izpaust un pilnveidot.

Sociālā virziena vadītāja Zane Medne noliedz, ka jebkad būtu jutusies kā kaut ko zaudējusi, strādājot LU SP valdes rindās. Viņu jau kopš pirmajām dienām Ķīmijas fakultātes pašpārvaldē aizrāvis tas, cik daudz dažādu cilvēku ir iespējams iepazīt, esot pašpārvaldē.

Toms Akmens, kas šajā valdē atbild par iekšējo komunikāciju, sakrājis pieredzi četrus gadus garumā. Izmēģinājis spēkus gan Akadēmiskajā virzienā, gan citās jomās, viņš sapratis, ka interese par komandas darbu ir tas, kas viņu visvairāk saista Studentu padomes valdē.

Agija Lāce atzīst, ka vairs nespēj iedomāties, kā būtu nestrādāt Studentu pašpārvaldē. Uzskaļot apgūtās lietas, kurām, viņasprāt, ir un būs milzīga pievienotā vērtība nākotnē, Agija min prasmi vadīt komandu, strādāt ar dokumentāciju, veidot projektus, formulēt domas, iespējas nemitīgi iegūt jaunus kontaktus. Arī viņa uzsver vēlmi veidot atgriezenisko saiti ar studentiem. Agija stāsta, ka jau kopš 2. kursa mērķtiecīgi nākusī uz Akadēmiskā virziena sēdēm un šogad jutusies pietiekami kompetenta, lai uzņemtos virziena vadību. "Studentu padome ļauj pilnveidot sevi, piešķir brīvību izvēlēties, kurā no sešiem virzieniem vēlies darboties."

Ir studenti, kas valdē dažādus amatus ieņem jau vairākus gadus, citiem tas ir pirmais gads. Pirmkursnieks Artūrs

Lībietis-Lībaitis pieņēmis izaicinājumu atbildēt par Ārlietu virzienu, jo nebaidās no nezināmām lietām. "Ir lieliski, ja ir tāda vieta, kur var pats sevi piepildīt un pēc tam dalīties ar citiem," par darbu pašpārvaldē saka Artūrs. Viņu motivē doma: "Labāk lai nekuļ astoņi cilvēki (LU SP valdes locekļi) nekā trīspadsmit tūkstoši (Latvijas Universitātes studentu)."

Par valdes priekšsēdētāju otro gadu ievēlētā Santa Zarāne pieredzi uzkrājusi piecus gadus garumā. Viņas ceļa sākums Ķīmijas fakultātes un LU SP gaitās ir šāds: "Man kā pirmkursniecei toreiz ļoti iepatikās Pirmsaristoteļa pasākums, ko rīkoja Ķīmijas fakultāte. Vēlējos arī nākamgad tur būt, lai ko tas prasītu, un vienīgā iespēja bija kļūt par tā organizatoru, iesaistīties pašpārvaldē." Arī viņa tagad vairs nespēj iedomāties, ko darītu, ja nebūtu tur, kur ir tagad. Varu viņa izprot tā, ka, ieraugot problēmu, viņa zinās, kā to risināt. Santa īpaši svarīga ir bijusi tieši starptautiskās vides pieredze, kas viņu mudināja uzsākt studijas citā nozarē, citā programmā (pašlaik viņa studē Eiropas studijas angļu valodā Ekonomikas un vadības fakultātē).

Visbeidzot, LU SP mērķis ir ne tikai spēt radīt un attīstīt jaunas idejas, bet arī mācēt turpināt un noslēgt jau iesāktās. Santa skaidro: "Tāpēc ka daudzi projekti ilgst vairāku gadu garumā, no malas raugoties, var šķist, ka kādu gadu nekas netiek darīts, bet nākamajā tiek plūkti projekta rezultātu augļi." Tas apstiprina nepieciešamību veidot atgriezenisko saiti ar studentiem, proti, regulāri ziņot par paveikto. Jaunās valdes locekļi jau tagad sāk nostiprināt pēctecību un gatavot atgriezenisku saiti ar studentiem, kuriem tiek aicināts kļūt jebkurš students.

Better eight sleepless people than thirteen thousand

The University of Latvia Student Council elected in December share their ideas and the planned works and their purposes. The publication also notifies of the traditional Student Council events taking place every year, and tells the reader of what it requires to organise the events of a large scale. There are Student Councils or self-governments in each faculty, and the representatives of the Student Council emphasize that all students, not just the elected representatives, are invited to become involved and the ideas and suggestions are welcome.

Rudens aerobikas maratons Olimpiskajā sporta centrā
2009. gadā

Sporta vieta studenta dzīvē

Ilvis ĀBEĻKALNS,
Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

No sociālā viedokļa mūsdienās sports ir neatņemama dzīves sastāvdaļa. Fiziskās aktivitātes palīdz gan nostiprināt veselību, gan atjaunot garīgās darbības, gan salīdzināt sportiskos sasniegumus.

Sports harmoniskai sevis pilnveidošanai

Sports piesaista cilvēkus, un lielākā daļa iedzīvotāju nodarbojas ar sportu pastāvīgi. Tas popularizē tādas nozīmīgas vērtības kā komandas gars, solidaritāte, iecietība, godīga spēle un veicina cilvēka attīstību un pilnveidošanos.

Pirms vairāk nekā 100 gadiem Pjērs de Kubertēns uzskatīja, ka sports ir daļa no ikviena cilvēka fizisko spēju attīstības mantojuma un to nekas nevar aizstāt. Viņš izstrādāja olimpiskās kustības pamatdokumentu – Olimpisko hartu, tajā ietverot olimpisma pamatprincipus: dzīves filozofiju, domāšanas veidu, tieksmi pēc prāta, miesas un gara saskaņas, kas ir būtiski arī studentiem, lai pilnveidotu sevi vispusīgi un harmoniski.

Nozīmīga ir sporta popularizēšana izglītības jomā, vērtības, ko iegūst sportojot, vairo zināšanas, motivāciju, iemaņas un neatlaidību, palīdz veidot raksturu. Laiks, kas tiek veltīts sportam augstskolās, nāk par labu veselībai un izglītībai. Sporta nodarbības sekmē indivīdu aktīvu līdzdalību sabiedriskās norisēs, proti, aktīvu pilsoniskumu. Sports ne tikai uzlabo veselību, bet arī izglīto, turklāt tam ir liela nozīme kultūras dzīvē, kā arī atpūtā, tas var palīdzēt stiprināt gan valsts, gan augstskolas ārējos sakarus. Kā atzinuši uzņēmēji, sporta nodarbību gaisotnē bieži tiek ģenerētas jaunas idejas un sekme partnerība. Šo faktu apstiprina arī Latvijas Universitātē veiktā aptauja – respondenti bija studenti, kas nodarbojas ar

atlētisko vingrošanu, un vairums uzsvēra, ka studiju vide un sporta vide ir lielā mījiedarbībā: “Pēc intensīvām mācībām aizej uz treniņu kā uz izklaidi, atbrīvojies no garīgās slodzes.”

Mūsdienu jaunieši integrāciju sabiedrībā iedomājas kā secīgu pāreju: skola un pēc tam augstskola, kas sagatavo noteiktām izglītības, nodarbinātības pozīcijām un darba gaitu uzsākšanai, kā arī patstāvīgām sporta aktivitātēm dzīves garumā. Diemžēl daudziem studentiem pietrūkst individuālu prasmju un zināšanu, kā pilnveidot savu fizisko sagatavotību. Skolā tās bija vismaz 2–3 stundas nedēļā, bet Universitātē sports nav obligāts un daudziem tas šķiet mazsvarīgs.

Nepietiekamas fiziskās aktivitātes un sēdošs dzīvesveids studentiem ir saistīti ar aktīva dzīvesveida trūkumu arī vēlākos gados, kas noved pie liekā svara un aptaukošanās problēmām. Attiecīgi var secināt, ka jaunieši nav pietiekami informēti par fizisko aktivitāšu lomu fizisko un funkcionālo spēju, tajā skaitā darbības, attīstīšanā, turpmākā veselības nostiprināšanā un saglabāšanā.

Latvijas Sporta politikas pamatnostādņēs 2014.–2020. gadam ir veltīta sadaļa studentu sportam: “Studentu sports – fiziskas aktivitātes un sacensības studējošajiem augstākās izglītības iestādēs ar mērķi nostiprināt un uzlabot veselību, sekmēt fizisko un garīgo attīstību, aktīvu brīvā laika pavadīšanu, sociālo saskarsmi, kā arī gūt panākumus sporta sacensībās.” Arī saskaņā ar Augstskolu likuma 5. panta pirmo daļu augstskolām jānodrošina studentiem iespējas nodarboties ar sportu. Minētā likuma 50. panta pirmās daļas 2. punkts paredz tiesības studentiem noteiktā kārtībā izmantot sporta objektus. Tomēr no minētajām tiesību normām tiešā veidā neizriet augstskolas pienākums nodrošināt sporta nodarbību ieviešanu studiju programmā, jo tiesības nodarboties ar sportu teorētiski var nodrošināt arī citā veidā (piemēram, nodrošinot sporta bāzu pieejamību u. tml.).

Pasaules prakse ir pierādījusi, ka vislabākos rezultātus gan sportā, gan studijās sasniedz tās augstskolas, kurām ir vienots komplekss, kas sevī iekļauj gan studiju un pētniecības telpas, gan dienesta viesnīcas studentiem, gan sporta un

atpūtas būves vienuviet. Ņemot vērā studentu ieinteresētību izmantot sporta infrastruktūru, paredzams, ka ilgtermiņa pieprasījums pēc tās tikai pieaugs.

Pirms diviem gadiem Latvijas augstskolās tika veikta aptauja par studentu sporta aktivitātēm. Summāri lielākā studentu daļa (svārstības ir diapazonā no 82% līdz 96%) kā Rīgas, tā arī reģionālajās augstskolās savu attieksmi pret sportu vērtē kā pozitīvu. Lai gan visu augstskolu studenti kopumā pietiekami daudz pievēršas sporta vai kustību aktivitāšu nodarbībām (77%), tomēr ir arī studenti, kas to dara visai reti – vienu reizi nedēļā, retāk nekā reizi nedēļā vai pat nemaz – kopumā tādu ir attiecīgi 13%, 7% un 3%. Visbiežāk studenti nodarbojas ar skriešanu, vingrošanu (aerobiku, fitnesu) un sporta spēlēm.

Savukārt traucējošo faktoru vidū visu augstskolu studentu skatījumā dominē laika trūkums, dārdzība un liels attālums no studentu dzīves vai studiju vietas līdz atbilstošam sporta laukumam, kā arī tas, ka sporta bāzes nav pieejamas studentiem ērtos laikos. Lielākā daļa studentu savas augstskolas sporta infrastruktūras līmeni vērtē kā vidēju; šajā kontekstā jāatzīmē, ka daudzi studenti nezina, vai sporta bāze pieder augstskolai vai tiek īrēta.

Izteikta vienprātība studentu viedoklī parādās jautājumā par sporta nodarbību iekļaušanu studiju procesā. Vidēji 89% studentu uzskata, ka sporta vai kustību aktivitāšu nodarbībām Latvijā ir jābūt visu augstskolu studiju priekšmetu piedāvājumā.

Rekomendējamās fiziskās aktivitātes studentiem

Fiziskie vingrinājumi ir viens no efektīvākajiem līdzekļiem, kā iegūt labu pašsajūtu un izskatu. Tie uzlabo ne tikai pašsajūtu un fizisko stāvokli, bet arī emocionālo fonu.

Ir veikti vairāki pētījumi, kas pierāda, ka fizisko aktivitāšu trūkums par 15–20% palielina risku saslimt ar sirds slimībām, diabētu, vēzi. Regulāras fiziskās aktivitātes palīdz novērst vai samazināt aptaukošanos un uzturēt optimālu ķermeņa svaru. Tās uzlabo psiholoģisko labsajūtu un samazina stresu, depresijas un vientulības sajūtu. Dažādas sporta spēles, individuālās nodarbības, sacensības dod iespēju studentiem/darbiniekiem pierādīt sevi un iegūt pārliecību par sevi, gūt panākumus, iekļauties sabiedrībā. Šeit jāatzīmē arī fakts, ka sports palīdz novērst vai samazināt riskantas uzvedības izpausmes, piemēram – smēķēšanu, alkohola un citu atkarību izraisošo vielu lietošanu, samazina tieksmi uz vardarbību, sekmē veselīga uztura paradumus.

4. starptautiskais augstskolu kauss volejbolā Olimpiskajā sporta centrā

Nordea sieviešu basketbola līgas Latvijas – Igaunijas apvienotais čempionāts. Komandas "Latvijas Universitāte" spēle pret "Vega 1/Liepāja". Foto: Māris Greidāns

Studentiem no fizioloģiskā viedokļa ieteiktais minimums ir 30 minūtes vidējas intensitātes aerobā fiziskā aktivitāte vismaz piecas dienas nedēļā vai arī 20 minūtes augstas intensitātes aerobā aktivitāte trīs dienas nedēļā. Jāatceras, ka visas muskuļu grupas vajadzētu nodarbināt pareizi – attīstīt organismu kompleksi.

Vidējas intensitātes aerobās fiziskās aktivitātes piemērs ir iešana ātrā solī, kad paātrinās elpošana, bet vēl aizvien var sarunāties ar savu partneri. Ieteiktās aktivitātes ir skriešana, peldēšana, riteņbraukšana, skrituļošana, slēpošana, basketbola spēle u. c.

Muskuļu spēka normālai uzturēšanai ieteicams veikt speciāli domātus vingrinājumus muskuļu spēka attīstīšanai vismaz divas trīs dienas nedēļā (ar dienu starpā). Vajadzētu izpildīt 8–10 dažādus vingrojumus, pēc iespējas nodarbinot vairākas muskuļu grupas; lai muskuļiem palielinātu slodzi, jālieto papildu svars (piem., hanteles), bet ar aprēķinu, ka katru vingrojumu ir iespējams atkārtot 8–12 reizes bez liela noguruma. Ideāls muskuļu spēka treniņš ir neizmantojot liftu, bet kāpt augšup pa kāpnēm, izlaižot vienu divus pakāpienus. Mājas apstākļos veikt roku saliekšanu un iztaisnošanu (pumpēšanos) 3–4 piegājienos, atkarojot maksimālu reižu skaitu. "Plankings" – taisna ķermeņa noturēšana balstā uz apakšdelmiem – ir vingrinājums, kas nav atkarīgs ne no kādiem laika apstākļiem un ir efektīvs, jo prasa minimālu laiku un naudas ieguldījumu un tajā pašā laikā ļauj sasniegt redzamus rezultātus – uzlabo stāju, līdzsvaru, lokanību, gribasspēku, mundrumu dienas garumā.

Mazāk aktīviem studentiem vai tiem, kuru fiziskās aktivitātes nav pat minimālā līmenī, par savu mērķi jāizvirza būt fiziski aktīviem katru dienu vismaz 30 minūtes. Ieteicams sākt ar 5–10 minūšu rīta rosni – stiepšanās un daži spēka vingrinājumi, piemēram, pietupieni, roku saliekšana un iztaisnošana u. c. Pēc mācībām treniņš varētu būt īsāks un mazāk intensīvs (pulss 130–150 sitieni minūtē), ar katru dienu palielinot fizisko slodzi par dažām minūtēm, tā samazinot risku gūt balsta un kustību orgānu sistēmas ievainojumus – tas iespējams, ja uzreiz strauji palielina fiziskās aktivitātes ilgumu vai slodzi.

Rekomendācija studentiem, kuri jau ir aktīvi: treniņu programmas sirds un asinsvadu un elpošanas sistēmas attīstīšanai, 3–5 treniņu nodarbības nedēļā 45–90 min. garumā. Ieteicamās aktivitātes ir sporta nodarbības, kas nodarbina lielās muskuļu grupas, piemēram, skriešana, riteņbraukšana, peldēšana, fitnesa nodarbības ar trenāžieriem un ar savu svaru. Vislielākā uzmanība jāpievērš vēdera preses muskuļiem, kāju, roku, plecu muskuļu trenēšanai. Veselības saglabāšanas nolūkos jāseko līdzi uzturam, treniņu režīmam, lai izsargātos no pārtrenēšanās.

Sportistu tehniskās, taktiskās un psihiskās sagatavotības likumsakarības un ar tām saistīto sportista organisma sistēmu funkcionālo rezervju palielināšana rada nepieciešamību pēc ilgiem regulāriem treniņiem. Treniņš ir nepārtraukts process, kura atsevišķie posmi ir savstarpēji cieši saistīti un virzīti viena kopēja uzdevuma risināšanai, lai katrs students pēc savām individuālajām spējām sasniegtu maksimālu rezultātu sportā. Katra nākamā treniņa, mikrocikla, posma iedarbība it kā uzslāņojas iepriekšējam, nostiprinot un attīstot to.

Fiziskās aktivitātes vispusīgi attīsta organisma fiziskās īpašības: spēku, ātrumu, veiklību, izturību, lokanību un koordināciju. Tā rezultātā uzlabojas un nostiprinās veselība, tostarp paātrinās vielmaiņa un samazinās aptaukošanās risks, holesterīna līmenis, aterosklerozes un osteoporozes risks, uzlabojas stāja, paaugstinās organisma imunitāte, fiziskās un garīgās darbības.

Kad sports ir dzīvesveids

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē (PPMF) jau 25 gadus tiek realizēta profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmas "Skolotājs" apakšprogramma "Sporta skolotājs". Galvenie studiju kursi šajā apakšprogrammā ir sporta veidu mācību metodika, pedagoģija, psiholoģija, fiziskās audzināšanas teorija un metodika, cilvēka anatomija, fizioloģija un studiju kursi veselības izglītībā. Domājot par jauno speciālistu nodrošinājumu ar darbavietām pēc studijām, LU kopš 2013. gada sporta skolotāju apakšprogrammas studentiem ir jāizvēlas otra kvalifikācija vēl kādā no piedāvātajām skolotāju programmas kvalifikācijām.

Paralēli mācībām studentiem ir iespēja aktīvi nodarboties ar sportu LU vai ārpus tās, gūstot panākumus gan augstskolas, gan valsts un pasaules līmenī; organizēt, vadīt dažādus sporta pasākumus un pašiem piedalīties tajos, veidot savu duālo karjeru. LU PPMF ir absolvējuši vai tajā studē augstas klases sportisti, kuri gūst panākumus gan ziemas, gan vasaras olimpiskajās spēlēs, pasaules vieglatlētikas sacensībās, maratonos u. c. Tas ir apliecinājums, ka iespējams apvienot studijas ar sporta aktivitātēm un profesionālo darbību. Šāda studiju procesa norisē, kas neaprobežojas tikai ar skolotāja profesijas apguvi, bet kad vienlaikus tiek attīstīta duālā karjera, liela nozīme ir augstskolas izglītības videi. Ne mazāk būtiska ir studenta attieksme pret studijām un ārpusstudiju darbību – vēlēšanās savienot mācības ar sportu, studijas ar citām aktivitātēm.

"Aldaris" Latvijas basketbola līgas čempionāta spēle: Latvijas Universitāte – BK "Jēkabpils" Rīgas Olimpiskajā sporta centrā. Foto: Māris Greidāns

Ar lepmumu jāatzīmē, ka LU PPMF ir mācījušies studenti, kas ļoti mērķtiecīgi visu studiju laiku ir veidojuši savu duālo karjeru: ieguvuši ne tikai veselības un sporta izglītības skolotāja kvalifikāciju, maģistra grādu izglītības vadībā, bet arī aktīvi sportojuši un guvuši izcilus sasniegumus sportā.

Olimpiskajās un paraolimpiskajās spēlēs ir piedalījušies:

- 1998. g. Nagano olimpiskajās spēlēs – I. Ābola (kalnu slēpošana);
- 2000. g. Sidnejas paraolimpiskajās spēlēs – A. Ozolnieks (šķēpmešana);
- 2004. g. Atēnu olimpiskajās spēlēs – S. Olijars (110 m / barjerskriešana);
- 2006. g. Turīnas olimpiskajās spēlēs – I. Spalviņš (distanču slēpošana);
- 2008. g. Pekinas olimpiskajās spēlēs – A. Kovals (šķēpmešana, sudraba medaļa), A. Grabuste (septiņcīņa), S. Olijars (110 m / barjerskriešana), I. Tāre (basketbols), K. Zaļupe (airēšana);
- 2010. g. Vankūveras olimpiskajās spēlēs – R. Broks (bobslejs), L. Glāzere (biatlons), L. Fimbauere (kalnu slēpošana) I. Spalviņš (trenera asistents);
- 2012. g. Londonas olimpiskajās spēlēs – A. Grabuste (septiņcīņa), D. Jurkevičs (1500 m skriešana), A. Kovals (šķēpmešana);
- 2012. g. Londonas paraolimpiskajās spēlēs – A. Ozolnieks (lodes grūšana);
- 2014. g. Soču olimpiskajās spēlēs – R. Broks (bobslejs), I. Dauškāne (distanču slēpošana).

Pasaules vieglatlētikas čempionātos ir piedalījušies un personīgos rekordus uzstādījuši L. Ikauniece-Admīdiņa (bronzas medaļa septiņcīņā), A. Grabuste, D. Jurkevičs, A. Kovals, S. Olijars, E. Tēbelis. Studenti ik gadu ar panākumiem startējuši SELL (Somijas, Igaunijas, Latvijas, Lietuvas) studentu sporta spēlēs.

Pasaules universiādēs 2005. gadā un 2009. gadā A. Kovals kļuva par uzvarētāju šķēpa mešanā, bet 2007. gadā ieguva trešo vietu; L. Ikauniece 2013. gadā izcīnīja sudraba godalgu septiņcīņā; D. Jurkevičs 2003. gadā Pasaules universiādē izcīnīja 5. vietu 1500 m skriešanā, bet 2007. gadā 6. vietu.

Sports Latvijas Universitātē

Latvijas Universitātē ne tikai studenti, bet arī docētāji un darbinieki var atrast sev piemērotākās fiziskās aktivitātes plašajā piedāvājumā klāstā. Patlaban Universitāte piedāvā nodarbības 12 sporta veidos: aerobikā (fitnesa grupu nodarbības), basketbolā, florbolā, futbolā, volejbolā, galda tenisā, cīņas sportā, vieglatlētikā (vispārējā fiziskā sagatavotība), slēpošanā, kendo, frisbijā un beisbolā.

Precīzāku informāciju var atrast LU mājaslapā: <http://www.lu.lv/sports>

Sports in student life

Sports are an integral part of the contemporary life. Physical activity serves both to strengthen health and recover mental resources, as well as for comparison of athletic achievements. The article provides recommendations to beginners as well as those students who are already engaged in sport. It is also possible to obtain information about the programme for 25 years implemented by the UL Faculty of Education, Psychology and Art – the professional bachelor study programme's "Teacher" sub-programme "Sports Teacher". Besides obtaining the diplomas, the students of the programme actively participate in sports and show outstanding achievements in various competitions.

Aktuāli notikumi Latvijas Universitātē

17.12.

Vides un tehnoloģisko procesu matemātiskās modelēšanas laboratorija ieguvusi jaunas telpas

17. decembrī Zeļļu ielā 23 svinīgi tika atklātas Latvijas Universitātes (LU) Fizikas un matemātikas fakultātes Vides un tehnoloģisko procesu matemātiskās modelēšanas laboratorijas jaunās, labiekārtotās telpas vairāk nekā 400 m² platībā. Laboratorija tika izveidota 1994. gadā, un pašlaik tajā strādā 25 pētnieki. Līdz šim laboratorijas zinātniskās grupas atradās trīs dažādās vietās. Laboratorijas galvenie pētījumu virzieni saistīti ar vides procesu modelēšanu ūdenī, atmosfērā un gruntī, vielas un siltuma pārneses izpēti industriālās iekārtās un elektrovadošu šķidrumu tehnoloģijās, būvfiziku, ēku energoefektivitāti un to ilgtspēju.

08.01.

Latvijas Universitātē iespēja izstāstīt savus barikāžu stāstus

LU darbinieki, studenti un viesi tika aicināti izstāstīt savus barikāžu stāstus īpaši izveidotā atmiņu studijā, kas 8. un 9. janvārī darbojās LU galvenajā ēkā Raiņa bulvārī 19, 1. auditorijā. Šī gada janvārī apritēja 25 gadi kopš 1991. gada barikādēm, kad Baltijas iedzīvotāji drosmīgi iestājās par savu valsti brīvību. Lai saglabātu tā laika atmiņas un nodotu tās tālāk, Ministru kabinets aicināja ikvienu doties uz kādu no piecām atmiņu studijām, tostarp LU, un izstāstīt savu barikāžu stāstu. Visi atmiņu stāsti tiks apkopoti un atdoti glabāšanā Latvijas Nacionālajam vēstures muzejam, savukārt spilgtākie tiks iekļauti filmā.

20.12.

K. Dišlera tiesas procesa izspēlē uzvar Juridiskās fakultātes students

LU Juridiskajā fakultātē norisinājās *ELSA Latvia* rīkotā profesora Kārļa Dišlera XVII Konstitucionālās tiesas procesa izspēle. Latvijā senākās un tradīcijām bagātākās tiesību zinātnes studentu sacīkstes pulcēja īpaši plašu dalībnieku loku, bet uzvarētāja godu atkal ieguva LU Juridiskās fakultātes students Dāvids Lipšens. Kopumā vienpadsmit stundu garumā astoneš auditorijās un divās tiesas zālēs norisinājās spraigas komandu cīņas ar tiesnešu komentāriem un piezīmēm, kā arī ar izaicinājuma un pārbaudījuma mirkliem, ļaujot visiem kopīgi lieliski pavadīt laiku un dodot iespēju ikkatram apliecināt savas zināšanas un prasmi neapmūst.

Foto: Lauris Razgals

12.01.

Latvijas Universitāte un Banku augstskola noslēdz partnerības līgumu

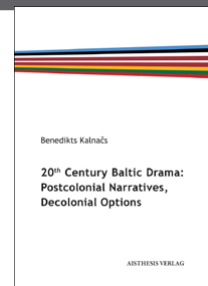
LU rektors prof. Indriķis Muižnieks un Banku augstskolas rektors asoc. prof. Andris Sarnovičs parakstīja partnerības līgumu par mērķsadarbības pasākumu īstenošanu – zināšanu partnerību, resursu partnerību, kā arī partnerību kopīgu mērķu sasniegšanai. Partnerības līgums noslēgts Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansētā projekta "Latvijas Universitātes institucionālās kapacitātes attīstība" ietvaros kā viens no vairākiem mērķsadarbības aktivitātes pasākumiem.

18.01.

Vācijas apgādā nāk klajā Benedikta Kalnača pētījums par Baltijas postkoloniālismu

2016. gadā apgāds *Aisthesis Verlag* laidis klajā LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošā pētnieka *Dr. habil. philol.* Benedikta Kalnača monogrāfiju *20th Century Baltic Drama: Postcolonial Narratives, Decolonial Options* ("20. gadsimta Baltijas drāma: postkoloniāli naratīvi, dekoloniālas iespējas"). Monogrāfijā pētīta Latvijas, Lietuvas un Igaunijas 20. gadsimta literatūra, balstoties uz jaunākajām postkoloniālo studiju atziņām un metodoloģiju.

28.12.

Izdoti profesoru V. Liholajas un U. Krastiņa sagatavotie Krimināllikuma komentāri

Decembra nogalē VAS "Tiesu namu aģentūra" izdevusi LU Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras docētāju – tiesību zinātņu doktoru profesores Valentijas Liholajas un profesora Ulda Krastiņa sagatavoto grāmatu krimināltiesībās "Krimināllikuma komentāri. I daļa (I–VIII nodaļa)". Šajā darbā autori komentējuši Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantus. Darbs ar Krimināllikuma komentāriem turpinās. Pašlaik tiek izstrādāti Krimināllikuma Sevišķās daļas komentāri, kurus, iesaistot vēl citus autorus, paredzēts izdot vēl divās grāmatās.

24.01.

Hamburgā godina Latvijas Universitātes platīna mecenāta Kurta Hāgena piemiņu

24. janvārī Hamburgā, Ejendorfas kapsētā, notika LU platīna mecenāta Kurta Hāgena simtgadei veltīts piemiņas brīdis. Pasākumā piedalījās Latvijas vēstniece Vācijā Elita Kuzma, arhibīskaps emerītus Elmārs Ernsts Rozītis, Latviešu biedrības Hamburgā priekšsēdis Dr. Andris Zemītis, Latvijas Universitātes Fonda pārstāvji un stipendiāti, kā arī Hamburgas latvieši. Piemiņas brīdī Kurta Hāgena stipendiāti iepazīstināja klātesošos ar mecenāta dzīvesgājumu, notika svētbrīdis, un Kurta Hāgena kapa vietā tika atklāta mecenātam veltīta piemiņas plāksne. Ar muzikālu sniegumu piemiņas brīdi papildināja latviešu koklētāja Zaiga Vilde, kura dzīvo Hamburgā.

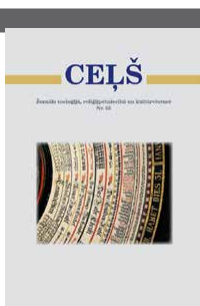

Foto: LU Fonds

07.01.

Iznācis žurnāla "Ceļš" 65. numurs

Lasītājiem pieejams jau 65. teoloģijas, reliģijpētniecības un kultūrvēstures žurnāla "Ceļš" numurs, kuru izdod LU Teoloģijas fakultāte (TF) sadarbībā ar LU Akadēmisko apgādu. 2015. gadā apritēja 80 gadi kopš žurnāla "Ceļš" pirmā numura iznākšanas – jau no pirmsākumiem tajā tikuši apkopoti akadēmiski raksti par reliģijas problemātiku, ievērojamiem Latvijas un ārvalstu teologiem, aktuāliem teoloģiskiem problēmjautājumiem u. tml. Žurnāla vēsturei veltīts pirmais raksts jaunajā numurā – LU TF profesors Valdis Tēraudkalns izpētījis izdevuma vēsturi un tā saturisko attīstību, sākot no pirmā numura 1935. gadā līdz pat atjaunotajam "Ceļam" 20. gadsimta 80. gados.

no decembra līdz februārim

27.01.

Pirmie trīs Latvijas Universitātes projekti saņem SIA "Mikrotīkls" finansējumu

Finansējuma saņemšanai ir apstiprināti LU Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centra projekti, kuru mērķis ir veicināt skolēnu interesi par eksaktajām zinātnēm, t. sk. LU Mazo dabaszinātņu skolas izveide. Finansējums Universitātes dabaszinātņu un medicīnas nozares projektiem ir pieejams, pateicoties 500 000 eiro ziedojumam, ko pagājušā gada nogalē LU Fondā ieskaitīja Latvijas datortīklu aprīkojuma ražotājs SIA "Mikrotīkls". Ziedojumu administrē LU Fonds.

28.01.

Izdota zinātniska monogrāfija par izglītības kvalitāti starptautiskā salīdzinājumā

Latvijas Universitāte ir izdevusi zinātnisku monogrāfiju "Izglītības kvalitāte starptautiskā salīdzinājumā. Latvija OECD valstu Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā" Andra Kangro redakcijā. Tās autori ir LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūta pētnieki Andrejs Geske, Andris Grīnfelds, Andris Kangro, Rīta Kiseļova un Linda Mihno.

29.01.

Nodibināts Latvijas Universitātes Absolventu klubs

LU Lielajā aulā svinīgā pasākumā tika atklāts Latvijas Universitātes Absolventu klubs. Atklāšanā klātesošos uzrunāja kluba vēstneši – *ziedot.lv* vadītāja Rūta Dimanta, *Prudentia* investīciju bankieris Ģirts Rungainis, prof. Mārcis Auziņš, prof. Ivars Lācis, prof. Vjačeslavs Kaščejevs, prof. Andrejs Ērglis, kā arī LU Absolventu kluba pirmā valdes priekšsēdētāja Aija Upleja un LU rektors prof. Indriķis Muižnieks. Pirmais kluba publiskais pasākums pulcēja vairāk nekā 160 LU absolventu no dažādām paaudzēm.

03.02.

Svinīgi atklāta Latvijas Universitātes 74. konference

3. februārī LU Mazajā aulā notika LU 74. konferences atklāšanas plenārsēde "Jauni izaicinājumi: Latvijas Universitātē, Latvijā, pasaulē", kurā uzstājās LU rektors prof. Indriķis Muižnieks, prof. Jānis Vucāns un prof. Zanda Rubene. Plenārsēdi vadīja LU prorektors sociālo un tiesību zinātņu jomā Jānis Ikstens. Plenārsēdi atklāja LU rektors Indriķis Muižnieks, lielāko savas uzrunas daļu rektors veltīja jautājumam par zinātnes resursiem un izaicinājumiem to pārvaldībā un uzsvēra zinātnes un inovāciju politikas depolitizācijas nepieciešamību.

03.02.

Notikusi diskusija par profesoru vietu mūsdienu augstskolās

3. februārī Latvijas Universitātes Lielajā aulā notika Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas pilnsapulce un diskusija "Profesors mūsdienu augstskolā". Pasākuma laikā

tika pasniegta arī gadskārtējā Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas atzinības balva, ko šogad saņēma Liepājas Universitātes profesore Daina Lieģeniece.

04.02.

Jaunumi valodu saskarsmē

4. februārī ES mājā tika prezentētas divas latviešu valodas aktuālam lietojumam noderīgas publikācijas: "Portugāļu īpašvārdu atveide latviešu valodā" un "Grieķu personvārdu atveide latviešu valodā: jaungrieķu valoda". Latviešu valodas aģentūras vadītājā projektā par šādu materiālu sagatavošanu un publicēšanu piedalījušās HZF docētājas – asoci. prof. Alla Placinska un prof. Ilze Rūmniece.

Foto: Humanitāro zinātņu fakultāte

05.02.

Pasniegtas LU Gada balvas

5. februārī notika LU darbinieku sapulce, kurā ar ziņojumu uzstājās LU rektors profesors Indriķis Muižnieks un tika pasniegtas LU Gada balvas – LU balva par sasniegumiem zinātnē, LU zinātnes komunikācijas balva, balva "Gada skola" un LU Gada darbinieka balva. Balvas par sasniegumiem zinātnē saņēma Jānis Bičevskis, Juris Bojārs, Donāts Erts, Oļģerts Nikodemus, Jānis Rūmnieks un Toms Ķikuts. Zinātnes komunikācijas balva tika piešķirta Lindai Danielai un Zanei Vincēvičai-Gailei. Desmit skolas no dažādiem Latvija novadiem saņēma Gada skolas balvu. LU Gada darbinieka apbalvojums piešķirts Alīnei Gržibovskai.

08.02.

Pasākumu cikls Ārija Geikina 80 gadu jubilejas atcerei

No 8. līdz 14. februārim notika Ārija Geikina 80 gadu jubilejas atcerei veltīta pasākumu programma. Ārijs Geikins (1936–2008), bijušais LU Studentu teātra vadītājs, bija izcila kultūras personība latviešu teātrī un it īpaši amatieru teātrī, kino un rakstniecībā. Kā dramaturgs un režisors viņš centās paplašināt latviešu teātra estētiskās un ētiskās robežas, īpaši izkopjot vēsturisko lugu iestudēšanas tradīciju. Režisora un dramaturga luga "Leģenda par Kaupo" aizsāka tolaik aizliegto nacionāli vēsturisko lugu un to iestudējumu tradīciju latviešu teātrī un literatūrā, veselā paaudzē modinot jaunu nacionālo pašapziņu. Rakstniecībā atstāti vairāki godalgoti stāsti un romāni. Pazīstamākie no tiem: "Riharda Buša pirmā sezona", "Tēvoča Rambuljē zirgu tirgotava" un "Kaupo". Šogad 14. februārī Ārijam Geikinam apritētu 80 gadi.

Foto no privātā arhīva

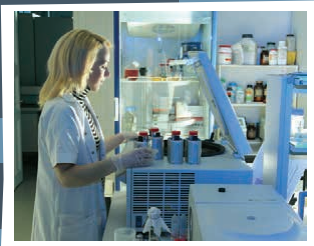
09.02.

Ziemas izlaidumi Latvijas Universitātē

No 9. līdz 26. februārim Latvijas Universitātē notika izlaidumi, kuros diplomu saņēma vairāk nekā 350 absolventu no Humanitāro zinātņu fakultātes, Juridiskās fakultātes, Sociālo zinātņu fakultātes, Ekonomikas un vadības fakultātes un Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes.

Studiju programmas Latvijas

Bioloģijas fakultāte

Bakalaura studiju programma

- Bioloģija
- **Profesionālā bakalaura studiju programma**
- Dabaszinātņu un informācijas tehnoloģijas skolotājs*

Maģistra studiju programmas

- Bioloģija
- Uzturzinātne

Doktora studiju programma

- Bioloģija

Datorikas fakultāte

Bakalaura studiju programma

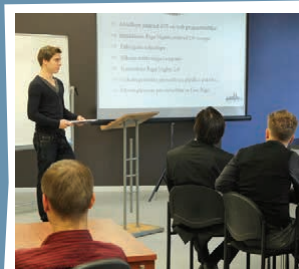
- Datorzinātnes
- **Profesionālā bakalaura studiju programma**
- Dabaszinātņu un informācijas tehnoloģijas skolotājs*
- **Pirmā līmeņa profesionālā studiju programma**
- Programmēšana un datortīklu administrēšana

Maģistra studiju programma

- Datorzinātnes

Doktora studiju programma

- Datorzinātnes

Ekonomikas un vadības fakultāte

Bakalaura studiju programmas

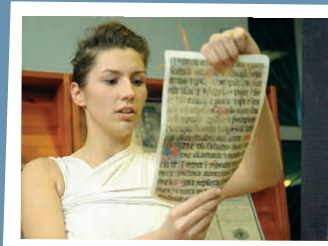
- Ekonomika
- Starptautiskā ekonomika un komercdiplomātija
- Vadības zinības
- **Profesionālās bakalaura studiju programmas**
- E-biznesa un loģistikas vadības sistēmas
- Finanšu menedžments
- Grāmatvedība, analīze un audits
- Starptautiskās ekonomiskās attiecības

Maģistra studiju programmas

- Eiropas studijas
- Ekonomika
- Sabiedrības vadība
- Starptautiskās attiecības (ekonomika)
- Vadības zinības
- **Profesionālās maģistra studiju programmas**
- Finanšu ekonomika
- Grāmatvedība un audits
- Starptautiskais bizness (angļu valodā)
- Projektu vadīšana

Doktora studiju programmas

- Demogrāfija
- Ekonomika
- Vadīzinātne

Humanitāro zinātņu fakultāte

Bakalaura studiju programmas

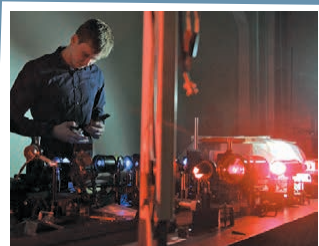
- Angļu filoloģija
- Āzijas studijas
- Baltu filoloģija
- Franču filoloģija
- Klasiskā filoloģija
- Krievu filoloģija
- Kultūras un sociālā antropoloģija
- Moderno valodu un biznesa studijas
- Somugru studijas
- Vācu filoloģija

Maģistra studiju programmas

- Angļu filoloģija
- Baltijas jūras reģiona studijas (angļu valodā)
- Baltu filoloģija
- Klasiskā filoloģija
- Krievu filoloģija
- Kultūras un sociālā antropoloģija
- Orientālistika
- Romāņu valodu un kultūru studijas
- Vācu filoloģija
- **Profesionālā maģistra studiju programma**
- Rakstiskā tulkošana

Doktora studiju programmas

- Literatūrzinātne, folkloristika un māksla
- Valodniecība

Fizikas un matemātikas fakultāte

Bakalaura studiju programmas

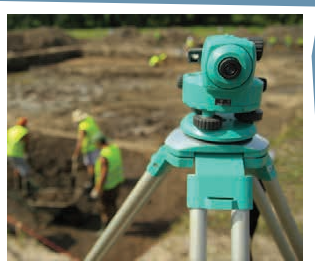
- Fizika
- Matemātika
- Optometrija
- **Profesionālās bakalaura studiju programmas**
- Dabaszinātņu un informācijas tehnoloģijas skolotājs*
- Matemātikas statistiķis

Maģistra studiju programmas

- Fizika
- Matemātika
- **Profesionālā maģistra studiju programma**
- Optometrija

Doktora studiju programmas

- Fizika, astronomija un mehānika
- Matemātika

Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte

Bakalaura studiju programmas

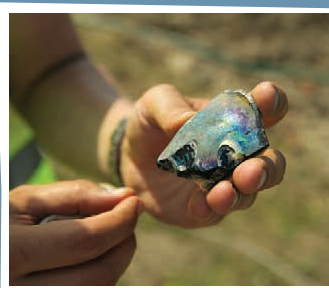
- Ģeogrāfija
- Ģeoloģija
- Vides zinātne
- **Profesionālā bakalaura studiju programma**
- Dabaszinātņu un informācijas tehnoloģijas skolotājs*

Maģistra studiju programmas

- Ģeogrāfija
- Ģeoloģija
- Vides zinātne
- **Profesionālā maģistra studiju programma**
- Telpiskās attīstības plānošana

Doktora studiju programmas

- Ģeogrāfija
- Ģeoloģija
- Vides zinātne

Vēstures un filozofijas fakultāte

Bakalaura studiju programmas

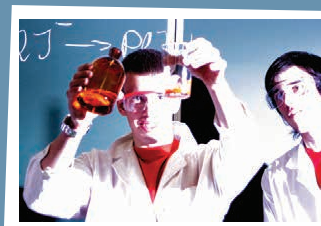
- Filozofija
- Vēsture

Maģistra studiju programmas

- Filozofija
- Vēsture

Doktora studiju programmas

- Filozofija
- Vēsture

Ķīmijas fakultāte

Bakalaura studiju programma

- Ķīmija
- **Profesionālā bakalaura studiju programma**
- Dabaszinātņu un informācijas tehnoloģijas skolotājs*

Maģistra studiju programma

- Ķīmija
- **Profesionālā maģistra studiju programma**
- Darba vides aizsardzība un ekspertīze

Doktora studiju programma

- Ķīmija

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

ANNO 1919

Universitātē 2016./2017.

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Bakalaura studiju programma

- Psiholoģija

Profesionālās bakalaura studiju programmas

- Māksla
- Psiholoģija
- Skolotājs, apakšprogrammas:
  - Angļu valodas
  - Informātikas un programēšanas
  - Kulturoloģijas
  - Latviešu valodas un literatūras
  - Mājturības un tehnoloģiju, mājsaimniecības
  - Pirmsskolas
  - Sākumizglītības
  - Speciālās izglītības skolotājs un skolotājs logopēds
  - Sporta
  - Vācu valodas
  - Vizuālās mākslas

- Sociālais pedagogs

Pirmā līmeņa profesionālā studiju programma

- Pirmsskolas izglītības pedagogs

Maģistra studiju programmas

- Dažādības pedagoģiskie risinājumi
- Izglītības zinātnes
- Pedagoģija

Profesionālās maģistra studiju programmas

- Izglītības vadība
- Psiholoģija
- Skolotājs**

(iegūstot profesionālo maģistra grādu izglītībā un vienu no 33 skolotāja kvalifikācijām)

Otrā līmeņa profesionālā studiju programma (ar iepriekšējo augstāko izglītību)

- Skolotājs** (iegūstot vienu no 24 skolotāja kvalifikācijām)

Doktora studiju programmas

- Izglītības vadība
- Pedagoģija
- Psiholoģija

Juridiskā fakultāte

Bakalaura studiju programma

- Tiesību zinātne

Maģistra studiju programma

- Tiesību zinātne

Profesionālā maģistra studiju programma

- Tiesību zinātne

Doktora studiju programma

- Juridiskā zinātne

Medicīnas fakultāte

Bakalaura studiju programma

- Farmācija

Profesionālā bakalaura studiju programma

- Māszinības

Otrā līmeņa profesionālās studiju programmas

- Ārstniecība
- Zobārstniecība (angļu valodā)

Maģistra studiju programmas

- Farmācija
- Māszinības

Doktora studiju programma

- Medicīna un farmācija

Sociālo zinātņu fakultāte

Bakalaura studiju programmas

- Informācijas pārvaldība
- Komunikācijas zinātne
- Politikas zinātne
- Socioloģija

Maģistra studiju programmas

- Bibliotēkzinātne un informācija
- Diplomātija
- Komunikācijas zinātne
- Politikas zinātne
- Socioloģija

Profesionālās maģistra studiju programmas

- Dokumentu un arhīvu pārvaldība
- Sociālais darbs

Doktora studiju programmas

- Komunikācijas zinātne
- Politikas zinātne
- Socioloģija

Teoloģijas fakultāte

Bakalaura studiju programma

- Teoloģija un reliģiju zinātne

Maģistra studiju programma

- Teoloģija

Doktora studiju programma

- Teoloģija un reliģiju zinātne

Informācija

Studentu serviss
Raina bulv. 19,
125. telpa
TEL. 67034444
Studijas@LU.LV

WWW.GRIBUSTUDET.LV

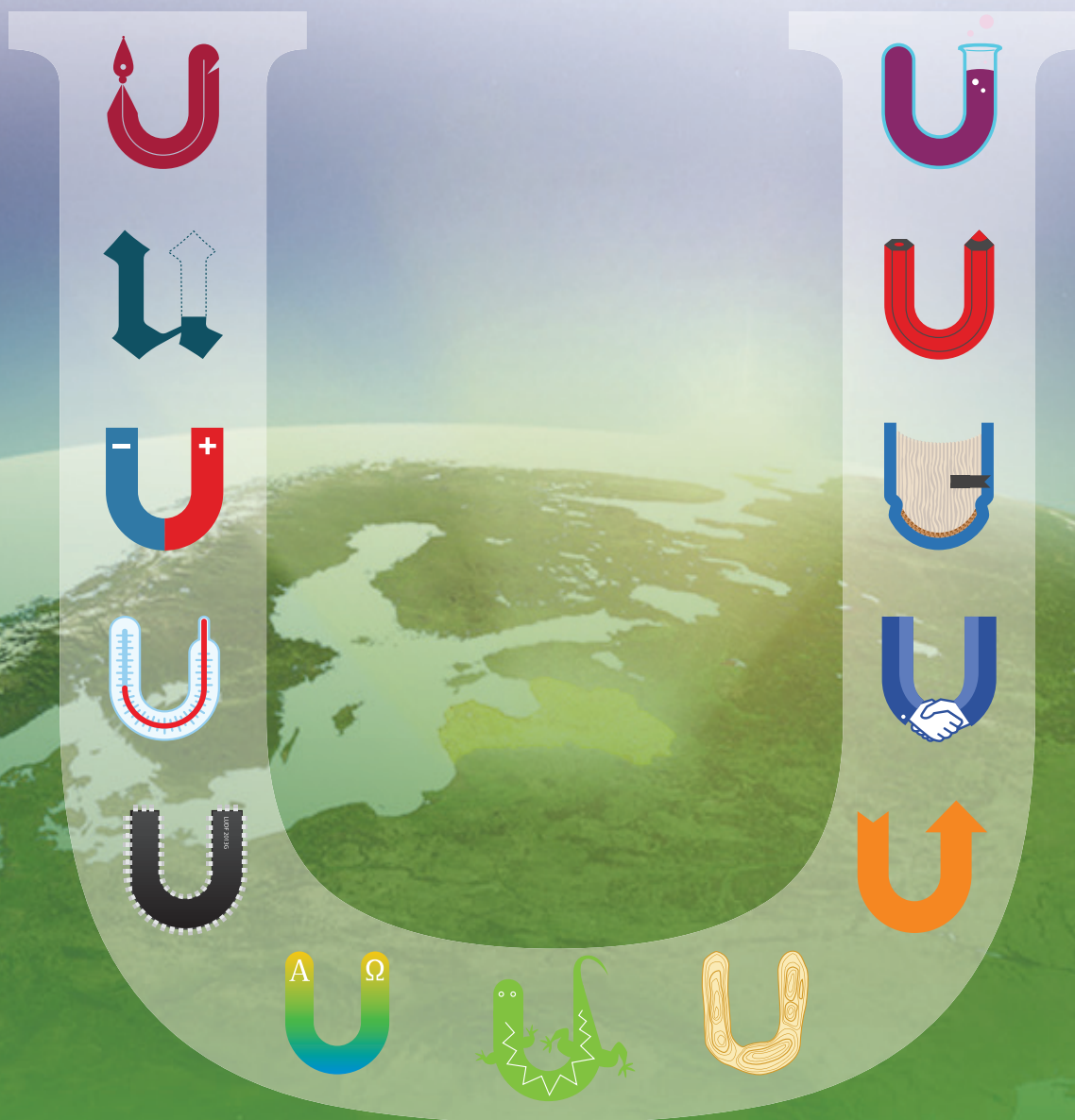
* Studiju programma, kurā studijas notiek 5 fakultātēs: Datorikas, Bioloģijas, Fizikas un matemātikas, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, Ķīmijas fakultātē.

** Programmas īstenošanā piedalās Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte, Bioloģijas fakultāte, Datorikas fakultāte, Ekonomikas un vadības fakultāte, Fizikas un matemātikas fakultāte, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte, Humanitāro zinātņu fakultāte, Ķīmijas fakultāte, Teoloģijas fakultāte un Vēstures un filozofijas fakultāte.

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

NĀC STUDĒT VIENĪGAJĀ LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ,
KURA IR 5% LABĀKO AUGSTSKOLU VIDŪ

